

DESETLETJE UPORABE UREDBE 650/2012: VLOGA EVROPSKEGA POTRDLILA O DEDOVANJU PRI STANDARDIZACIJI, DOKAZNI MOČI IN ZEMLJIŠKOKNJIŽNIH VPISIH

TJAŠA IVANC

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija
tjasa.ivanc@um.si

To poglavje v monografiji obravnava evropsko potrdilo o dedovanju (EPD) kot instrument v čezmejnih zapuščinskih zadevah, da lahko dediči ali volilnojemniki in/ali izvršitelj oporoke dokažejo svoj status. Jedro analize je razmerje med dokaznimi učinki EPD in *lex rei sitae* pri vpisih pravic: narava stvarnih pravic ter formalnosti in učinki vpisov ostajajo pod pravom države registra, kot to določa Uredba 650/2012. EPD lahko zadošča za vpis v državi članici, če je vsebina usklajena z namenom uporabe in je premoženje identificirano. Sodba Sodišča EU v zadevi R.J.R. proti Registrų centras VI poudarja, da lahko registri zavrnejo vpis, če v EPD nepremičnine niso identificirane. Tuje EPD ima po 227.e členu ZD naravo sklepa o dedovanju in je podlaga za vpis po ZZK-1. V zvezi s tem je treba izpostaviti tudi pomen digitalizacije na obravnavanem področju, saj Uredba 2023/2844, Uredba 910/2014 in evropska denarnica za varen digitalni način izkazovanja identitete omogočajo preverljive e-kopije EPD in strojno berljive priloge, kar bi pospešilo vpise in krepilo medsebojno zaupanje med državami članicami.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.2.2026.9](https://doi.org/10.18690/um.pf.2.2026.9)

ISBN
978-961-299-182-1

Ključne besede:
Uredba 650/2012,
evropsko potrdilo o
dedovanju,
dokazna moč,
zemljiškoknjižni vpis,
čezmejno dedovanje,
digitalizacija

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.2.2026.9](https://doi.org/10.18690/um.pf.2.2026.9)

ISBN
978-961-299-182-1

Keywords:
Regulation 650/2012,
European Certificate of
Succession,
evidentiary effects,
land-register entry,
cross-border succession,
digitalisation

A DECADE OF REGULATION 650/2012: THE ROLE OF THE EUROPEAN CERTIFICATE OF SUCCESSION IN STANDARDISATION, EVIDENTIARY EFFECTS AND LAND-REGISTER ENTRIES

TJAŠA IVANC

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia
tjasa.ivanc@um.si

This chapter examines the European Certificate of Succession (ECS) as an instrument for cross-border succession, enabling heirs, legatees, and executors to prove their status. It analyses the relationship between the ECS's evidentiary effects and *lex rei sitae* in registrations: rights *in rem* and the formalities and effects of entries remain governed by the law of the register state as provided by the Regulation 650/2012. An ECS may suffice for registration in another Member State if its content matches the intended use and the property is identified; the CJEU in case *R.J.R. v Registru centras VĮ* confirms that registries may refuse registration where immovables are not identified. Under Art. 227.e of the Slovenian Inheritance Act, a foreign ECS has the nature of a certificate of inheritance and is a basis for entry under the Land Register Act. Digitalisation – Regulation 2023/2844, Regulation 910/2014 and the European Digital Identity Wallets – enables verifiable e-copies and machine-readable annexes, speeding up entries and strengthening trust.

University of Maribor Press

1 Uvod

Desetletje po začetku uporabe Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju¹ (Uredba 650/2012) je evropski dednopravni režim že prešel v fazo preizkušene prakse delovanja sodišč v zapuščinskih zadevah s čezmejnimi elementom. Tako Uredba 650/2012 poleg pravil o mednarodni pristojnosti in kolizijskih pravil² uvaja enoten evropski certifikat – evropsko potrdilo o dedovanju (EPD) – katerega namen je, da dediči, volilojemniki, izvršitelji in upravitelji v čezmejnih zadevah hitro in učinkovito izkažejo svoj status ali pravice tudi v drugih državah članicah. Ta namen je izrecno poudarjen v uvodni točki 67 Uredbe 650/2012, ki poudarja, da ima EPD funkcijo olajšanja pravnega prometa v EU.³ Pri Uredbi 650/2012 je Evropska komisija sprejela izvedbeno uredbo, ki vsebuje obrazce.⁴

Uporaba EPD ni obvezna in ne nadomešča nacionalnih odločb v zapuščinskih postopkih, vendar pa mu Uredba 650/2012, če je izdan na predpisanem obrazcu z obvezno vsebino, priznava dokazno moč in legitimacijski učinek (62. in 69. člen Uredbe 650/2012), zaradi česar se vsakomur, ki izroči plačilo ali preda zapuščino osebi, ki je v potrdilu navedena kot upravičena, da prejme takšno plačilo ali premoženje kot dedič ali volilojemnik, zagotavlja ustrezna zaščita, če je ravnal v dobri veri.⁵

Praktični pomen tega instrumenta se pokaže zlasti v situacijah, ki bi brez ureditve v uredbi ostale razdrobljene v nacionalnih pravilih o pristojnosti, pravu in priznavanju. Tipičen primer je zapustnik, slovenski državljani z zadnjim običajnim prebivališče na Hrvaškem, s premoženjem in nepremičnim premoženjem v Sloveniji in na

¹ UL L 201, 27. 7. 2012, str. 107–134.

² Uredba 650/2012 ureja še pravila o priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah.

³ Nasprotno pa druge uredbe EU na tem področju praviloma težijo k temu, da olajšajo čezmejno priznavanje in izvrševanje nacionalnih sodnih odločb in javnih listin z uporabo standardnih obrazcev ali modelov.

⁴ Določba 80. člena Uredbe 650/2012 Evropski Komisiji podeljuje pooblastilo za sprejetje izvedbenih aktov, s katerimi se določijo obrazci. V skladu s tem je bila sprejeta Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1329/2014 z dne 9. decembra 2014 o določitvi obrazcev iz Uredbe 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb ter sprejemanju in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L 359, 16. 12. 2014, str. 30–84; Izvedbena uredba 1329/2014).

⁵ Van Erp in Zimmermann, 2022, str. 271–274.

Hrvaškem ter z dediči v več državah. V takšnih razmerjih so nacionalna potrdila o dedovanju pogosto neoperativna v čezmejnih primerih, ker njihovi učinki v EU niso poenoteni in naslovniki (banke, registri, drugi organi) praviloma ne poznajo pravne narave in dokaznega dosega tuje javne listine, zato lahko zahtevajo dodatna dokazila. Ker pa Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah⁶ (Uredba 1215/2012) v točki f) drugega odstavka 1. člena izrecno izključuje področje oporok in dedovanja, Uredba 650/2012 v primeru čezmejne integracije tujih odločb ureja postopek priznanja in izvrševanja ter izvršljivosti tujih odločb, pri čemer je poglavje IV v Uredbi 650/2012 sestavljeno po vzoru Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah⁷ (Uredba 44/2001), torej še vedno predvideva postopek razglasitve izvršljivosti (exequatur).⁸ Tako je mogoče priznati samo ugotovitvene in oblikovalne sodne odločbe, razen kadar je treba izvršiti dajatveni del teh odločb, ki predstavlja odločitev o stroških, ki pa še vedno zahteva postopek razglasitve. Odločba, izdana v eni od držav članic v zapuščinskem postopku, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bil za priznanje potreben kakršen koli poseben postopek (39. člen Uredbe 650/2012). Lahko pa vsaka stranka zahteva, da se odločba prizna v posebnem postopku (drugi odstavek 39. člena Uredbe 650/2012).⁹ V postopku priznanja sodišče preveri zgolj formalne pogoje, in sicer, ali je vlagatelj predložil sodno odločbo in dokazilo na obrazcu iz Priloge I Izvedbene uredbe 1329/2014, ki ga izda pristojni organ v državi članici izvora (46. člen Uredbe 650/2012). Na zahtevo sodišča ali pristojnega organa se listine prevedejo (drugi odstavek 47. člena Uredbe 650/2012).

Vendar pa se z izdajo in predložitvijo EPD omogoča lažje dokazovanje statusa dediča in uveljavljanje pravic v drugi državi članici, saj standardizira podatke, ki so za naslovnike relevantni, ter omogoča, da se položaj upravičenca v drugi državi članici izkaže na način, ki je za naslovnika razumljiv in pravno predvidljiv, banke in

⁶ UL L 351, 20. 12. 2012, str. 1–32.

⁷ UL L 12, 16. 1. 2001, str. 1–23.

⁸ Zakonodajalec je z novelo Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju (ZD-C; Uradni list RS, št. 63/16) predvidel ureditev po vzoru, ki jo je Republika Slovenija sporočila k Uredbi 44/2001. Podrobneje v Ivanc, 2018, str. 555 in nasl.

⁹ Uredba 650/2012 predvideva, da se lahko o priznanju odloči tudi kot o predhodnem vprašanju v drugem postopku (tretji odstavek 39. člena).

drugi naslovniki pa bi se naj zanesli na podatke iz EPD, ki bi nudili zadostne informacije za izplačila ali vpise v registre.¹⁰

EPD ima tako funkcijo zagotavljanja nemotenega čezmejnega uveljavljanja dednopравnih položajev. Standardizira dokazovanje položaja dedičev, voliljemnikov ter izvršiteljev v čezmejnih razmerjih in s tem krepi pravno varnost in čezmejno zaupanje med organi, pristojnimi v zapuščinskih postopkih. Kljub temu, da je uporaba EPD neobvezna, to ne zmanjšuje pomena njegovih učinkov: EPD učinkuje *ex lege* v vseh državah članicah in vzpostavlja domnevo glede statusa in upravičenj iz potrdila (62. in 69. člen Uredbe 650/2012). Kadar je EPD izdan na predpisanem obrazcu z obvezno vsebino, mu pravo EU priznava avtonomno dokazno moč, zaradi katere ga morajo naslovniki upoštevati v obsegu, ki izhaja iz potrdila in Uredbe 650/2012. Težišče uporabe EPD je zato dvojno: potrdilo mora vsebinsko odražati namen, za katerega se uporabi (npr. vpis stvarne pravice), organi in zasebni naslovniki pa morajo njegov dokazni doseg presojati v skladu z Uredbo 650/2012 in brez nepotrebnega formalizma.

EPD je po svoji pravni naravi dokazni instrument, zato se njegovi učinki v praksi vedno preizkušajo ob razmerju do pravil, ki ostajajo zunaj področja uporabe uredbe. Najizraziteje se to pokaže pri nepremičninah: Uredba 650/2012 izključuje vprašanja narave stvarnih pravic ter formalnosti in učinkov vpisov v registre (točki k) in l) drugega odstavka 1. člena), hkrati pa v petem odstavku 69. člena določa, da je EPD veljavna listina za vpis v ustrezni register države članice. EPD lahko zagotovi evropsko standardizirano dokazno podlago za vpis, ne more pa nadomestiti tistih lokalnih zahtev, ki so neločljivo povezane s stvarnopravno varnostjo in vpisnim režimom države registra. Doktrina je to napetost razložila z modelom namenskosti EPD za konkretni vpis: potrdilo mora biti izpolnjeno in uporabljeno tako, da je vsebinsko operativno za namen, zaradi katerega se predlaga, register pa lahko uveljavi le tiste formalne predpostavke, ki izhajajo iz *lex rei sitae* in so nujne za pravilno identifikacijo pravice in predmeta vpisa.¹¹

Število predlogov za sprejetje predhodne odločbe, ki jih nacionalna sodišča naslavljajo na Sodišče EU, potrjuje, da uporaba Uredbe 650/2012 v praksi odpira ponavljajoča se interpretativna vprašanja, pri čemer se opazen del sporov

¹⁰ Van Erp in Zimmermann, 2022, str. 271–274.

¹¹ Podrobneje Goossens, 2017, str. 523–552.

koncentrira prav okoli EPD. Od začetka uporabe Uredbe 650/2012, tj. 17. avgusta 2015, se pred Sodiščem EU pojavljajo vprašanja o procesnih predpostavkah in učinkih EPD, zlasti glede vloge izdajnega organa, vsebinskih zahtev potrdila ter njegove operativnosti v razmerju do bank in registrov. Med novjšimi zadevami, ki to potrjujejo, so zlasti tekoče zadeve *MMWB GmbH & Co. KG proti EL*,¹² zadeva *Marwana*,¹³ *Isergartler*,¹⁴ in *Koda*,¹⁵ pri dveh zadevah (*Marwanak*¹⁶ in *Koda*¹⁷) je Sodišče EU v začetku leta 2026 že objavilo mnenji generalnega pravobranilca, kar kaže, da se bodo razjasnitve glede EPD še nadaljevale. Dodatno je aktualna tudi zadeva *BNP Paribas Fortis*,¹⁸ v kateri je Sodišče EU s sklepom z dne 18. decembra 2025 predlog razglasilo za nedopusten, ker predlagatelj (notar/izdajni organ) ni opravljal sodne funkcije v smislu 267. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije¹⁹ (PDEU); tudi ta procesni vidik ima neposreden vpliv na to, kako se EPD umešča v nacionalne izdajne postopke. Ob tem ostaja temeljna usmeritev v že oblikovani sodni praksi Sodišča EU, zlasti v zadevah *Kubicka*,²⁰ *Mahnkopf*,²¹ *Oberle*,²² *Brisch*²³ in *WB*,²⁴ ki so postopno razjasnile materialni obseg Uredbe 650/2012, pristojnostne učinke in procesna pravila glede EPD.

Poročilo EUFams II²⁵ opozarja, da mnogi praktiki obrazec za EPD dojemajo kot po nepotrebnem zapleten, samo potrdilo pa kot funkcionalno šibko.

¹² Zadeva C-310/25, MMWB, Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Amtsgericht Hagen (Nemčija) 30. aprila 2025 – MMWB GmbH & Co. KG/EL (C/2025/4268), UL C, C/2025/4268, 11. 8. 2025, neresena.

¹³ Zadeva C-873/24, Marwanak, Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) 17. decembra 2024 – GK u.a., UL C, C/2025/1745, 31. 3. 2025, neresena - vprašanje glede razlage člena 68(l) Uredbe 650/2012 in EPD.

¹⁴ Zadeva, C-618/24, Isergartler, Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Avstrija) 24. septembra 2024 – XK in drugi/SM, UL C, C/2024/6926, 25. 11. 2024, neresena.

¹⁵ Zadeva C-98/24, Koda, Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Obvodní soud pro Prahu 1 (Češka republika) 6. februarja 2024 – L. P. in drugi, UL C, C/2024/3583, 17. 6. 2024.

¹⁶ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Szpunarja, predstavljeni 5. februarja 2026 v zadevi *Marwanak*, GK, NU,TZ, MV, UK, ECLI:EU:C:2026:78.

¹⁷ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Sánchez-Bordone, predstavljeni 29. januarja 2026 v zadevi *Koda*, ECLI:EU:C:2026:54.

¹⁸ Zadeva C-240/24, BNP Paribas Fortis, ECLI:EU:C:2025:1019.

¹⁹ UL EU C 326, 26. 10. 2012, str. 47–390.

²⁰ Zadeva C-218/16, Kubicka, ECLI:EU:C:2017:755, z dne 12. oktober 2017 (zadeva *Kubicka*).

²¹ Zadeva C-558/16, Mahnkopf, ECLI:EU:C:2018:138, z dne 1. marec 2018 (zadeva *Mahnkopf*).

²² Zadeva C-20/17, Oberle, ECLI:EU:C:2018:485, z dne 21. junij 2018 (zadeva *Oberle*).

²³ Zadeva C-102/18, Brisch, ECLI:EU:C:2019:34, z dne 17. januar 2019 (zadeva *Brisch*).

²⁴ Zadeva C-658/17, WB, ECLI:EU:C:2019:444, z dne 23. maj 2019 (zadeva *WB*).

²⁵ EUFams II, Facilitating Cross-Border Family Life: Towards a Common European Understanding. An Empirical Study on European Family and Succession Law, Q. C. Lobach/ T. Rapp, 31 May 2019, dostopno na: https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51645/heiUP_OAPEN_EUFams_II_book.pdf?sequence=1&isAllowed=y (obiskano 5. 3. 2026).

Sodišče EU je v zadevi *Brisch* pojasnilo, da je obrazec za vložitev vloge za izdajo EPD (Obrazec IV) neobvezen, obrazec za izdajo EPD (Obrazec V) pa obvezen, kar kaže, da standardizacija služi učinkovitosti instrumenta. Sodba namreč prispeva tudi k razumevanju pravne vrednosti drugih obrazcev, ki so na voljo v okviru pravosodnega sodelovanja EU v civilnih zadevah, ter vpliva poenostavitve čezmejnega kroženja sodnih odločb v EU. V zadevi *UE, HC/Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG*²⁶ je Sodišče EU zavrnilo razlago, po kateri bi formalna pomanjkljivost kopije sama po sebi izničila dokazno funkcijo EPD, saj bi to nasprotovalo cilju uredbe in njenemu *effet utile*.²⁷

Empirične študije potrjujejo, da je odločilna vstopna točka pravilne uporabe EPD natančna ugotovitev običajnega prebivališča zapustnika (4. in 21. člen Uredbe 650/2012), ki jo je treba določiti na podlagi celovite presoje dejanskih okoliščin in resnične navezne vezi z zadevno državo (uvodna točka 23 Uredbe 650/2012). Napačna kvalifikacija praviloma sproži posledice, kot sta zmotna pristojnost in *lex successionis*, posledično pa tudi nepravilno vsebino EPD ter potrebo po uporabi korekcijskih mehanizmov (71. člen (popravek, sprememba ali preklic potrdila), 72. člen (pravna sredstva) in 73. člen (začasna odložitev učinkov potrdila) Uredbe 650/2012) in v skrajnem primeru konflikte pristojnosti z vzporednimi postopki. Latvijska praksa ponuja usmeritev, da sta skrbna ugotovitev dejanskega stanja in zadostna obrazložitev organa, ki odloča v glavni stvari in posledično izdaja potrdilo, predpogoj za učinkovito delovanje EPD v razmerju do registrov, bank in drugih naslovnikov.²⁸

Leta 2010 je Inštitut Max Planck za primerjalno in mednarodno zasebno pravo objavil obsežen komentar Predloga Uredbe 650/2012. Podal je predlog za elektronski register potrdil o dedovanju, ki bi zagotovil, da ima naslovník, kateremu je predložena kopija potrdila o dedovanju, možnost preveriti, ali potrdilo, ki ga drži v rokah, še vedno ustreza izvirniku.²⁹

²⁶ Zadeva C-301/20, UE, HC/Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, ECLI:EU:C:2021:528 (zadeva *UE, HC/Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank*).

²⁷ Van Erp in Zimmermann, 2022, str. 268.

²⁸ Podrobneje Krūmiņš, 2019, str. 365–392.

²⁹ Podrobneje Dutta et al., 2010, str. 119–120.

To poglavje v monografiji obravnava EPD z vidika njegovega normativnega okvira, dokaznih učinkov in praktične uporabnosti pri registrskih vpisih. V drugem razdelku so analizirani razvoj EPD, področje uporabe Uredbe 650/2012 ter pomen opredelitve pojmov »sodišče« in »odločba« za njegovo pravilno umeščanje v sistem evropskega dednega prava. Tretji razdelek obravnava namen, vsebino in učinke EPD. V četrtem razdelku je v ospredju vprašanje, pod kakšnimi pogoji lahko tuj EPD služi kot podlaga za vpis stvarnih pravic v register, pri čemer je posebej poudarjena razmejitev med dokaznimi učinki potrdila in zahtevami prava države registra (*lex rei sitae*). Sklepni del strne osrednje ugotovitve ter nakaže možnosti nadaljnjega razvoja EPD v smeri večje standardizacije in digitalne praprnosti.

2 Normativno ozadje EPD: razvoj, področje uporabe in pojma »sodišča« ter »odločbe«

2.1 Razvoj EPD

Ideja enotnega potrdila za čezmejne zapuščine ni nova. Že zgodnje mednarodnopravne rešitve so poskušale odgovoriti na praktično potrebo po upravljanju zapuščine v več državah, vendar je ostal njihov doseg omejen, bodisi zaradi skromne ratifikacije bodisi zaradi odsotnosti enotnih kolizijskih pravil, ki bi zagotovila predvidljivo določitev *lex successionis* in s tem stabilno podlago za učinke certifikata.³⁰ V tem smislu je ureditev EU pomenila kvalitativni premik: instrument ni bil zamišljen kot zgolj »pomožni obrazec« za lažje priznavanje nacionalnih aktov, temveč kot del širšega področja, ki poveže pristojnost, pravo, ki se uporabi, in učinkovanje listin v čezmejnem kontekstu ter s tem ustvari pogoje za operativnost enotnega potrdila z dokaznim učinkom.³¹

Politična zasnova tega premika je bila v EU artikulirana že z utrditvijo agende območja svobode, varnosti in pravice, v kateri je osrednje vodilo postalo načelo medsebojnega priznavanja in postopno odpravljanje posrednih postopkov pri čezmejnem učinkovanju odločb.³² Na tej podlagi je bila priprava instrumenta za

³⁰ Model za EPD je vzpostavila Haaška konvencija iz leta 1973 o mednarodnem upravljanju zapuščin umrlih oseb, vendar je ta konvencija začela veljati le v treh državah članicah. Podrobneje gl. Ivanc v Repas in Rijavec, (ur.), 2018, str. 531.

³¹ Council and Commission, Action Plan on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice (»Vienna Action Plan«) (1999/C 19/01) OJ C 19, 23 januar 1999.

³² European Council, Presidency Conclusions, Tampere European Council (15–16. oktober 1999), odst. 33–37.

oporoke in dedovanje uvrščena med prednostne naloge, pri čemer je bilo izrecno poudarjeno, da je poenotenje kolizijskih pravil pogoj za učinkovito čezmejno priznanje in uporabo rezultatov zapuščinskih postopkov.³³ V naslednji fazi je razprava prešla iz politične agende v normativno načrtovanje: Zeleni dokument o dedovanju in oporokah je med ambicioznejšimi cilji na primer izpostavil odpravo eksekviture, poenostavitve glede javnih listin ter predvsem potrebo po standardiziranem dokazovanju dednopravnega statusa z evropskim potrdilom, ki bi dedičem omogočilo prevzem posesti in uveljavljanje pravic v drugi državi članici.³⁴ Predlog uredbe iz leta 2009 je to idejo udejanjil,³⁵ poznejše strokovne razprave pa so že v fazi pred sprejetjem opozorile na jedrno praktično vprašanje, ki je za EPD značilno še danes: kako zagotoviti, da naslovnik – zlasti register ali banka – lahko preveri, ali kopija potrdila, s katero razpolaga, še vedno ustreza izvirniku in ali je potrdilo medtem bilo popravljeno, spremenjeno ali preklicano.³⁶

2.2 Področje uporabe Uredbe 650/2012 in meje EPD

Za pravilno razumevanje EPD je ključno, da se instrument obravnava znotraj materialnih in funkcionalnih meja Uredbe 650/2012. Ta vzpostavlja celovit okvir za dedovanje s čezmejnimi elementom: ureja mednarodno pristojnost, pravo, ki se uporabi, priznavanje in izvrševanje odločb ter sprejemanje in izvrševanje javnih listin, ob tem pa uvaja EPD kot enoten dokazni instrument prava EU. Uveljavljeno je načelo univerzalne uporabe prava: pravo, določeno po pravilih Uredbe 650/2012, se uporablja ne glede na to, ali gre za pravo države članice (20. člen Uredbe 650/2012). Uredba ne posega v naravo stvarnih pravic in ne harmonizira vprašanj, povezanih z vpisom pravic v registre: iz njenega področja uporabe so izključene tako »narava stvarnih pravic« kot tudi »vpis v register pravic na nepremičninah ali premečninah«, vključno s pogoji za vpis in učinki vpisa (točki k) in l) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012).

³³ Council, Draft programme of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters (2001/C 12/01) OJ C 12, 15. januar 2001; European Council, The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union (2005/C 53/01) OJ C 53, 3. marec 2005.

³⁴ Commission, Green Paper – Succession and wills COM(2005) 65 final (1. marec 2005). Podrobneje Ivanc in Kraljić, 2015, str. 253–254.

³⁵ Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, COM(2009) 154 final (14. oktober 2009).

³⁶ Dutta et al., 2010.

Uredba 650/2012 v petem odstavku 69. člena priznava, da je EPD veljavna listina za vpis v ustrezni register države članice. EPD deluje kot evropska dokazna podlaga o dednopravnem statusu in upravičenjih, vendar ne more nadomestiti lokalnih (registrskih) predpostavk, ki jih narekuje *lex rei sitae* za pravilno identifikacijo predmeta vpisa, vrste pravice in učinkov vpisa. Vpisna operativnost EPD je zato nujno vezana na njegovo vsebino (68. člen Uredbe 650/2012) in na namen uporabe, pri čemer register ne sme preoblikovati dokaznega instrumenta v posreden mehanizem za zavrnitev zaradi formalizma, lahko pa uveljavi tiste zahteve, ki so objektivno nujne za varnost registra. Uporabnost EPD za vpis v registre je odvisna od tega, ali potrdilo po vsebini in s podatki omogoča vpis v register, ki se predlaga.

V praksi je ena najboljčutljivejših mej področja uporabe Uredbe 650/2012 razmejitev med dedovanjem in premoženjskimi razmerji med zakonci oz. partnerji. Sodišče EU je v zadevi *Mahnkopf* poudarilo, da ta razmejitev ni odvisna od nacionalnih oznak ali sistemske umestitve posameznega instituta, temveč od avtonomne kvalifikacije po Uredbi 650/2012. Odločilno je, ali pravni učinek nastopi zaradi smrti in neposredno ureja prehod premoženja na upravičence (dednopravni učinek), tudi če ima isti institut v nacionalnem pravu hkrati izrazito zakonsko-premoženjsko funkcijo.³⁷

V zadevi *Kubicka* je Sodišče EU dodatno pojasnilo, da izključitev vprašanj glede »narave stvarnih pravic« ne pomeni izključitve dednopravnega prenosa kot takega. Uredba 650/2012 lahko določi pravo, ki ureja dednopravno pridobitev in njene učinke (*lex successionis*), vendar pa ne more poseči v temeljno stvarnopravno ureditev države, v kateri se pravica uveljavlja: ne more »ustvariti« stvarne pravice, ki je *lex rei sitae* ne pozna. Meja je torej v tem, da Uredba 650/2012 poenoti dednopravni mehanizem prenosa, nacionalno stvarno pravo pa ohrani nadzor nad tipologijo stvarnih pravic in postopkovnih pravil za vpis v register.³⁸

³⁷ Zadeva *Mahnkopf*, tč. 32–33 (če Uredba 650/2012 ne napotuje na nacionalno pravo, je treba njene pojme razlagati avtonomno); tč. 37–40 (za razmejitve med dedovanjem in vprašanji premoženjskih razmerij med zakoncema iz točke d) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012 je odločilno, ali nacionalno pravo primarno ureja delitev premoženja oz. likvidacijo premoženjskega režima med zakoncema ali pa določa obseg dednopravnega deleža preživelega zakonca); tč. 40–44 (prvi odstavek par. 1371 Bürgerliches Gesetzbuch (nemški civilni zakonik; BGB) se po presoji Sodišča EU nanaša predvsem na dedovanje po pokojnem zakoncu, ne pa predvsem na premoženjska razmerja med zakoncema, zato spada v področje uporabe Uredbe 650/2012).

³⁸ Zadeva *Kubicka*, tč. 45–48 (točka k) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012 zajema »naravo stvarnih pravic«, vključno z načelom *numerus clausus*; država članica zato ni dolžna priznati stvarne pravice, ki je njeno pravo ne pozna; prim. uvodno izjavo 15 Uredbe 650/2012), tč. 49–51 (v obravnavanem primeru ne gre za »novo« stvarno pravico, temveč za način prehoda lastninske pravice; zato izključitev iz točke k) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012 ne upravičuje zavrnitve priznanja stvarnopravnih učinkov vindikacijskega volila), tč. 52–58 (točka l) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012 varuje pravne zahteve za vpis in učinke vpisa oz. nevpisa v register, ne izključuje

Uredba 650/2012 razlikuje med sodnimi odločbami, sodnimi poravnami in javnimi listinami ter določa njihov čezmejni učinek. Ta razlikovanja vplivajo na to, kako naslovniki (banke, registri) razumejo predloženo listino in kakšen standard preverjanja je dopusten. Ko je EPD izdano s strani pristojnega organa v okviru Uredbe 650/2012, deluje kot evropsko poenoten dokazni instrument. Kadar se predloži javna listina, ima ta v drugi državi članici enako dokazno moč kot v državi članici izvora ali najbolj primerljive učinke, če to ni v očitnem nasprotju z javnim redom zadevne države članice. Vprašanje učinka javnih listin pa se presoja po pravilih o sprejemanju in izvrševanju javnih listin, pri čemer Uredba 650/2012 izrecno ne poenoti materialnih učinkov takih listin, temveč zahteva »enake« ali »najbolj primerljive« dokazne učinke, kolikor to dopušča pravni red države naslovnice (59. člen).

Sprejem enotnih pravil o pristojnosti, uporabi prava ter priznavanju in izvrševanju odločb je vplival na slovenski sistem mednarodnega zasebnega prava. Ključni premik je uvedba običajnega prebivališča kot splošnega kriterija oz. navezne okoliščine za določanje pristojnosti (4. člen Uredbe 650/2012) in uporabe prava (21. člen Uredbe 650/2012), kar pomeni odmik od tradicionalnega slovenskega pravila iz 32. člena Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku³⁹ (ZMZPP), tj. pravo države državljanstva zapustnika. Uredba 650/2012 prvič sistematično omogoča tudi izbiro prava države državljanstva (22. člen), ki v slovenskem pravu pred tem ni bila priznana kot samostojna avtonomna izbira.⁴⁰

Uredba 650/2012 se uporablja le v zapuščinskih zadevah, pri čemer so izrecno izključene davčne, carinske ali upravne zadeve (1. člen). Področje uporabe zajema vsa civilnopravna vprašanja glede zapuščinskega postopka, torej vse oblike prenosa lastninske pravice zaradi smrti lastnika, ne glede na to, ali gre za dedovanje na podlagi oporoke ali dedovanje na podlagi zakona. S področja uporabe pa izključuje zadeve, ki se nanašajo na vprašanja v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema in premoženjskimi razmerji, ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja,

pa pogojev pridobitve pravice po pravu, ki se uporablja za dedovanje, saj bi to povzročilo razdrobljenost zapuščine), tč. 63–65 (31. člen Uredbe 650/2012 se ne nanaša na načine prehoda stvarnih pravic, temveč na prilagoditev vsebine stvarne pravice najbolj enakovredni stvarni pravici po pravu države, v kateri se pravica uveljavlja; v obravnavanem primeru prilagoditev ni bila potrebna, ker je nemško pravo lastninsko pravico poznalo).

³⁹ Uradni list RS, št. 56/99, 45/08 – ZArbit in 31/21 – odl. US.

⁴⁰ Ivanc v Repas in Rijavec (ur.), 2018, str. 547.

primerljive učinke kot zakonska zveza, če ne urejajo dednih zadev.⁴¹ Zadeve, ki se nanašajo na premoženjske zadeve med zakoncema⁴² v zakonskih sporih ter so izključene s področja uporabe Uredbe 650/2012, se rešujejo v skladu z nacionalnim kolizijskim pravom.⁴³ S področja uporabe so izrecno izključeni tudi določanje statusa fizičnih oseb, družinska razmerja in razmerja, ki imajo primerljive učinke po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, pravna ali poslovna sposobnost fizičnih oseb, prav tako so izključena vprašanja v zvezi s pogrešanostjo, odsotnostjo ali domnevno smrtjo fizične osebe.⁴⁴ Uredba 650/2012 s področja uporabe izključuje tudi darila *inter vivos*.⁴⁵

2.3 Opredelitev pojmov »sodišče« in »odločba«

Sodne odločbe so brez dvoma najpomembnejša vrsta listin, ki v državah članicah predstavljajo tudi izvršilni naslov. Čeprav se zdi, da je pojem »sodne odločbe« razmeroma jasen, je vprašanje pomena sodne odločbe v zasebnem mednarodnem pravu EU zelo aktualno.

⁴¹ Spor o deležu preživelega zakonca na skupnem premoženju ni dednopravne narave in ga je treba reševati v pravdi. Zupančič in Žnidaršič Skubic, 2009, str. 258.

⁴² Sodišče EU je že sprejelo odločitev v zadevi *Mahnkeppf*, ki se nanaša na vprašanje, ali se četrtina dednega deleža, ki pripade preživelemu zakoncu v skladu s prvim odstavkom par. 1371 nemškega BGB, lahko uvrsti pod določbe dednega prava ali prava, ki ureja premoženjska razmerja zakoncev. Poudariti je treba, da je nemško vrhovno sodišče odločilo, da se na podlagi nacionalnega prava, se zadeva presoja po pravu, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema. Vendar pa je nemško sodišče v tej zvezi naslovilo vprašanje za predhodno odločanje v smeri, ali se lahko dedni delež preživelega zakonca, četudi je delno posledica povečanja v skladu z določbo, ki ureja premoženjskopravna razmerja, v celoti vključi v EPD. Sodišče EU je razsodilo, da je treba prvi odstavek 1. člena Uredbe 650/2012 razlagati tako, da na področje uporabe navedene uredbe spada nacionalna določba, ki ob smrti enega od zakoncev določa pavšalno izravnavo skupnega premoženja s povečanjem dednega deleža preživelega zakonca.

⁴³ Predlog Uredbe Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, ter priznavanju in izvrševanju sodnih odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema še ni bil sprejet (KOM/2011/0127 končni – CNS 2011/0060). Premoženjska razmerja med zakoncema namreč ne spadajo v področje Uredbe Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (UL L 178, 2. 7. 2019, str. 1–115).

⁴⁴ Izključene so tudi preživalske obveznosti, ki niso posledica smrti; formalna veljavnost razpolaganja za primer smrti, napravljenega v ustni obliki; pokojninski načrti, zavarovalne pogodbe in podobni dogovori; vprašanja prava družb in drugih subjektov s pravno osebnostjo ali brez nje, kot so klavzule v ustanovnih aktih in statutih družb in drugih subjektov s pravno osebnostjo ali brez nje, ki določajo, kaj se zgodi z deleži ob smrti članov; likvidacija, izbris in združitve družb in drugih subjektov, s pravno osebnostjo ali brez nje; ustanovitev, upravljanje in likvidacija skladov; narava stvarnih pravic in vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za takšen vpis in učinki vpisa ali nevpisa takšnih pravic v register (drugi odstavek 1. člena Uredbe 650/2012).

⁴⁵ Veljavnost in učinke daril ureja Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (UL L 177, 4. 7. 2008, str. 6–16). Se pa Uredba 650/2012 uporabi, kadar pravo, ki se uporabi na podlagi uredbe, ureja primere, ko je zapustnik z darili med živimi prikrajšal dedni (nujni) delež (točka (i) drugega odstavka 23. člena).

Pojem »sodna odločba« je v zakonodajnih instrumentih EU na področju civilnih in gospodarskih zadev opredeljen zelo široko. Razlog je potreba, da se zajame širok spekter različnih sodnih odločitev iz različnih držav članic. Vendar pa tako širok pojem ne olajšuje delo nacionalnim sodiščem, praksa kaže ravno nasprotno: številna sodišča so se težko odločila za pravičen pristop. To potrjuje tudi bogata sodna praksa Sodišča EU, sicer v okviru evroavtonomne razlage definicije sodne odločbe⁴⁶ po Uredbi 44/2001 in Uredbi 1215/2012, enako definicijo pa so povzele še Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 805/2004 z dne 21. aprila 2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov⁴⁷ (Uredba 805/2004) in Uredba (EU) št. 655/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o določitvi postopka za evropski nalog za zamrznitev bančnih računov z namenom olajšanja čezmejne izterjave dolgov v civilnih in gospodarskih zadevah⁴⁸.⁴⁹

V Uredbi 650/2012 pomeni »odločba« vsako odločbo v dednih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana, vključno s sklepom sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka. Razlage Sodišče EU zaenkrat še ni podalo.

⁴⁶ Prva definicija »sodne odločbe« v instrumentih EU za čezmejno izterjavo denarnih terjatev je bila podana že v Konvenciji z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Bruselska konvencija; UL L 299, 31. 12. 1972, str. 32–42): sodna odločba pomeni »vsako sodno odločbo, ki jo izda sodišče ali tribunal države pogodbenice [danes: države članice], kakorkoli se že imenuje, vključno z dekretom, odredbo, sklepom ali izvršilnim nalogom, ter tudi odmero stroškov ali izdatkov, ki jo opravi sodni uradnik.«

⁴⁷ UL L 143, 30. 4. 2004, str. 15–39.

⁴⁸ UL L 189, 27. 6. 2014, str. 59–92.

⁴⁹ Konstitutivni element, izpostavljen v zadevi C-125/79, Denilauler, ECLI:EU:C:1980:130, je, da mora iti za sodno odločbo, ki je bila – preden se zahteva priznanje/izvršitev – v državi izvora (ali je vsaj lahko bila) predmet preizkusa v kontradiktornem postopku (audi et alteram partem). Zato začasni ukrepi, izdani brez predhodnega obvestila tožencu, praviloma ne spadajo v sistem priznanja/izvršitve. Ta poudarek se ponovi v zadevi C-39/02, Maersk, ECLI:EU:C:2004:349: odločba (tudi če je po obliki »odredba«), ki je lahko bila predmet navedb obeh strank in nima pravnega učinka pred vročitvijo, lahko spada pod pojem sodne odločbe. V zadevi C-394/07, Gambazzi, ECLI:EU:C:2009:219, Sodišče EU potrdi, da tudi zamudna sodba spada v pojem sodne odločbe, ker izvira iz civilnega postopka, ki je praviloma kontradiktoren; sistem pa že vsebuje varovalko: če toženec ni bil pravilno in pravočasno seznajen z začetkom postopka, se priznanje lahko zavrne (posebni razlog za zavrnitev pri sodbi zaradi izostanka). Zadeva C-456/11, Gothaer Allgemeine, ECLI:EU:C:2012:719, pokaže še en pomemben učinek: tudi t. i. »procesna sodba« (npr. odločitev o nepristojnosti zaradi dogovora o pristojnosti), ki po nekaterih nacionalnih pravilih ne bi bila predmet priznanja, se na ravni EU lahko šteje kot »judgment«; odločilno je izpolnjevanje EU-meril, ne nacionalne oznake. Sodišče EU je to razložilo kot: odločba mora izvirati iz sodnega organa države članice, ki odloča po lastni avtoriteti o spornih vprašanjih med strankama (zadeva C-414/92, Solo Kleinmotoren, ECLI:EU:C: 1994:221). V tej zadevi Sodišče EU pojasni, da sodne poravnave zaradi svoje pogodbenosti ne spadajo v pojem sodne odločbe. Zato Uredba 44/2001 in Uredba 2012/2012 posebej urejata poravnave v ločenem režimu. V zadnjem času je bilo vprašanje pojma »sodne odločbe« posebej obravnavano v zadevah C-568/20, H Limited, ECLI:EU:C:2022:264, in C-700/20, London Steam-Ship Owners, ECLI:EU:C:2022:488. Prva se dotika občutljivega področja »dvojnega eksekvaturja«, tj. priznanja sodne odločbe države članice, ki potrjuje učinke pravnomočnosti odločbe tretje države. Ker je dolgo veljalo, da je dvojni eksekvatur strogo prepovedan, sodba odpira nova vprašanja in prostor za drugačna razumevanja. Druga zadeva se ukvarja z zapletenim razmerjem med prenovljeno Uredbo 44/2001 in arbitražo pri priznanju odločbe v Združenem kraljestvu (v času, ko je še spadalo v sistem EU). Več v Ticić, 2024, str. 557–592.

Pojem »sodišča« ima v sistemu Uredbe 650/2012 pomembno vlogo. Glede na opredelitev organa pod definicijo sodišča se uporabijo pravila o pristojnosti iz Uredbe 650/2012 (zlasti 4. člen) in pravila glede priznanja in izvršitve sodnih odločb, ki omogočajo prenos odločbe v drugo državo. Če gre za »sodišče«, odločbe krožijo v EU na po pravilih iz Poglavlja IV; če gre za druge organe (zlasti notarje), njihovi akti praviloma ne krožijo kot odločbe, lahko pa – ob izpolnjenih pogojih – krožijo kot javne listine po pravilih iz Poglavlja V (sprejemljivost in izvršljivost javnih listin in sodnih poravnav). Kadar notarji izvajajo sodno funkcijo, zanje veljajo pravila o pristojnosti, odločbe, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju sodnih odločb. Kadar notarji ne izvajajo sodne funkcije, zanje ne veljajo pravila o pristojnosti, javne listine, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami o javnih listinah (uvodna točka 22 Uredbe 650/2012).

Tudi Uredba 650/2012 ne ponuja izčrpane definicije sodišča, temveč zelo široko opisno opredelitev, ki lahko zajame tudi druge organe oz. pravne poklice, kadar ti izvajajo sodne funkcije ali delujejo na podlagi delegacije oz. pod nadzorom sodnega organa. Ker je takšna definicija odprta, Uredba 650/2012 predvideva tudi mehanizem notifikacij (79. člen): države članice Evropski komisiji sporočijo, katere druge organe in pravne strokovnjake štejejo za »sodišča«, Evropska komisija pa seznam objavi.

Pojem »sodišče« v drugem odstavku 3. člena Uredbe 650/2012 je precej splošno opisan. Izraz obsega vsak sodni organ ter vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja. V pojem sodišče tako spadajo vsi organi, tudi notarji, katerih odločbe, ki jih izdajo, so lahko po pravu države članice, v kateri delujejo, predmet pritožbe ter imajo podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve.⁵⁰

⁵⁰ Države članice so v skladu z 79. členom uradno obvestile Evropsko Komisijo o drugih organih in pravnih strokovnjakih, ki sodijo v pojem sodišče. Splošna obvestila držav članic so dostopna na: https://e-justice.europa.eu/topics/taking-legal-action/european-judicial-atlas-civil-matters/succession_sl?clang=sl.

Široka opredelitev omogoča uporabo izraza sodišče za različne nacionalne sisteme sodelovanja drugih organov in pravnih strokovnjakov v zapuščinskem postopku. Razdelitev se kaže predvsem v tem, ali so zapuščinski postopki urejeni kot sodni ali zunajsodni postopki.⁵¹

Notarji v slovenski ureditvi v zapuščinskem postopku po nalogu sodišča opravljajo: popis in cenitev zapuščine in sprejem zapustnikovega premoženja ali dela premoženja zaradi zavarovanja v hrambo; s sklepom sodišča pa so lahko imenovani tudi za skrbnika zapuščine (71. člen Zakona o notariatu;⁵² ZN). Prav tako je v njihovi pristojnosti sestavljanje notarskih zapisov o oporokah (46. člen ZN), sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju (tretja točka 47. člena ZN) in sestavljanje dednih izjav (sprejem in odpoved dediščini – 49. člen ZN). Ker torej ne sodijo v pojem sodišče, notarske listine lahko krožijo v druge države članice v smislu Poglavja V – sprejemljivost in izvršljivost javnih listin.

Uvodna točka 20 Uredbe 650/2012 določa, da naj se pojem »sodišče« razlaga široko, tako da ne zajema le sodišč v pravem pomenu, temveč tudi notarje ali matične urade, kadar opravljajo sodne funkcije ali izvajajo dejanja na podlagi prenosa pooblastila s strani sodnega organa ali pod nadzorom sodnega organa, pri čemer morajo te osebe zagotavljati nepristranskost in je spoštovana pravica vseh strank do izjave. Po drugi strani pa je treba zagotoviti, da so takšne osebe podvržene pritožbi ali sodnemu preizkusu pred sodnim organom in da imajo njihove odločitve podoben učinek kot odločbe sodnega organa.

Z razlago pojma »sodišče« se je Sodišče EU ukvarjalo tudi v okviru Uredbe 1215/2012 in Uredbe 805/2004. Čeprav obrazložitev Sodišče EU ni v celoti prenosljiva na področje uporabe Uredbe 650/2012, so nekateri poudarki razlage vendarle pomembni.

⁵¹ V zunajsodnih postopkih je osrednji subjekt, ki izvede zapuščinski postopek, notar, kar je značilno za ureditev v Franciji. V tem sistemu stranke same začnejo zapuščinski postopek pred notarjem, ki v postopku izda notarsko listino o dedovanju z enako vsebino kot sklep o dedovanju, le da nima narave sodne odločbe in ne pridobi učinka pravomočnosti. Podrobneje Rijavec, 2000.

⁵² Uradni list RS, št. 2/07 – UPB3, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13, 189/20 – ZFRO, 130/22, 49/23 – ZUS-1C in 102/23 – ZFPPIPP-H.

V zadevi *Pula Parking*⁵³ je Sodišče EU presodilo,⁵⁴ da notarji za potrebe Uredbe 1215/2012 niso sodišča, razen če jih kot taka opredeli izrecna določba.⁵⁵ Pri tem se je najprej osredotočilo na bistveno razliko med sodnimi in notarskimi funkcijami.⁵⁶ Poudarilo je pomen medsebojnega zaupanja v okviru obeh uredb, zlasti vidik, da morajo sodišča držav članic imeti zaupanje, da so bile sodbe, izdane v drugih državah članicah, »sprejete v sodnih postopkih, ki zagotavljajo neodvisnost in nepristranskost ter spoštujejo načelo *audi alteram partem*«.⁵⁷

Med vrsticami je Sodišče EU nakazalo, da notarja – tudi če opravlja sodne funkcije – ne bi bilo mogoče opredeliti kot sodišče, ker ni del sodnega sistema.⁵⁸ Sodišče EU je poudarilo, da je odločilno upoštevati namen posamezne uredbe, in opozorilo, da je Uredba 650/2012 manj toga od Uredbe EU 1215/2012, saj izrecno predvideva, da je notar v določenih okoliščinah lahko »sodišče«, če izvaja sodno funkcijo. Ker se je Sodišče EU izognilo opredelitvi pojma sodišče po Uredbi 650/2012, je ostalo odprto vprašanje, v kolikšni meri je mogoče razloge iz teh dveh sodb prenesti na Uredbo 650/2012.

Po sodbah *Pula Parking* in *Zulfikarpašić* je Sodišče EU izdalo odločbi v dveh zadevah, ki se nanašata na pojem »sodišča« za potrebe Uredbe 650/2012.

⁵³ Zadeva C-551/15, *Pula Parking d.o.o. proti Svenu Klausu Tederahnu*, CLI:EU:C:2017:193 (zadeva *Pula Parking*).

⁵⁴ Sodišče EU je enako odločilo glede Uredbe 805/2004 v zadevi C-484/15, *Zulfikarpašić*, ECLI:EU:C:2017:199 (zadeva *Zulfikarpašić*). Obe zadevi sta bili odločeni s strani istega senata, pri čemer so bili sklepni predlogi za navedeni zadevi podani s strani različnih generalnih pravobranilcev, sta pa bili sodbi za obe zadevi izdani na isti dan.

⁵⁵ Pojem sodišče ni podrobneje definiran v Uredbi 1215/2012, čeprav izraz sodišče vključuje naslednje organe, kolikor so pristojni za zadeve, ki spadajo v področje uporabe te uredbe: (a) na Madžarskem, v skrajšanih postopkih v zvezi s plačilnimi nalogi (fizetési meghagyásos eljárás): notarje (közjegyző); (b) na Švedskem, v skrajšanih postopkih v zvezi s plačilnimi nalogi (betalningsföreläggande) in pomočjo pri izterjavi (handräckning): službo za izterjavo (Kronofogdemyndigheten).

⁵⁶ Sodišče EU se je v okviru razlik med sodnimi in notarskimi funkcijami sklicevalo na sodbe C-53/08, *Evropska komisija proti Avstriji*, EU:C:2011:338, tč. 103, C-32/14, *ERSTE Bank Hungary*, EU:C:2015:637, tč. 47, in C-392/15, *Evropska komisija proti Madžarski*, EU:C:2017:73, tč. 111.

⁵⁷ Pojem sodišče je treba razlagati tako, da se nacionalnim sodiščem držav članic omogoči, da identificirajo sodbe, ki so jih izdala sodišča drugih držav članic, in da tako hitro, kot se zahteva s to uredbo, izvršijo te sodbe. Za spoštovanje načela vzajemnega zaupanja v pravosodje držav članic EU, na katerem temelji uporaba navedene uredbe, je namreč zlasti potrebno, da so bile sodbe, katerih izvršitev se zahteva v drugi državi članici, izdane v sodnem postopku, s katerim so zagotovljena jamstva neodvisnosti in nepristranskosti ter spoštovanje načela kontradiktornosti (zadeva *Pula Parking*, tč. 54).

⁵⁸ Po mnenju Generalnega pravobranilca Bobka, da se pod pojem sodišča štejejo sodišča, ki so del običajne sodne strukture države članice. Nadalje se sklicuje na test iz 267. člena PDEU, ki zaobjema bistvene značilnosti sodnega organa, za katerega bi se lahko reklo, da je »sodišče«. Tako naj bo v primerih, kakršen je obravnavani, ko je postavljena pod vprašaj privzeta institucionalna opredelitev organa, to opredelitev mogoče ponovno presoditi na podlagi značilnosti, ki so bile uporabljena za ugotovitev, ali gre za »sodišče«, v kontekstu sodne prakse Sodišča EU v zvezi z 267. členom PDEU. To pomeni, da je treba ugotoviti, ali ima zadevni nacionalni organ vse posamične značilnosti, ki so tradicionalno navedene v tej opredelitvi in ki so: zakonska podlaga tega organa, njegova stalnost, obveznost njegove sodne pristojnosti, kontradiktornost postopka, uporaba pravnih pravil s strani tega organa in njegova neodvisnost.

V zadevi *Oberle* je Sodišče EU izrecno razložilo, da 4. člen Uredbe 650/2012 (pristojnost sodišč države običajnega prebivališča za odločanje o dedovanju kot celoti) zajema tudi postopke za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. Poudarilo je, da nacionalna potrdila in postopki njihove izdaje niso izvzeti iz področja uporabe te uredbe (ker jih drugi odstavek 1. člena med izključitvami ne navaja), zato ne morejo biti predmet posebnih pravil o mednarodni pristojnosti po nacionalnem pravu, kadar gre za dedovanje s čezmejnim elementom. Ključno je, da se 4. člen uporablja ne glede na to, ali so postopki izdaje nacionalnega potrdila kontradiktorni ali ne; tudi dejstvo, da se v takem postopku ugotavljajo predvsem dejstva in da listina praviloma nima učinka *res iudicata*, ne more izključiti uporabe pristojnostnih pravil Uredbe 650/2012.⁵⁹

V zadevi *Oberle* je šlo za zapustnika, ki je imel ob smrti običajno prebivališče v Franciji, premoženje pa v Franciji in Nemčiji. Pristojno francosko sodišče je izdalo nacionalno potrdilo o dedovanju, po katerem sta sinova umrlega vsak dedovala polovico zapuščine. Eden od bratov, V. P. Oberle, je nato nemško sodišče zaprosil za izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju, ki se nanaša na del zapuščine v Nemčiji. V tem potrdilu naj bi bilo ugotovljeno, da na podlagi francoskega prava to premoženje dedujeta V. P. Oberle in njegov brat. Sodišče prve stopnje v Nemčiji se je izreklo za nepristojno na podlagi 4. člena Uredbe 650/2012 (po katerem naj bi bilo pristojno samo francosko sodišče za celotno dedovanje) za izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju. V pritožbi je predložitveno sodišče Sodišču EU postavilo predhodno vprašanje, ali je treba 4. člen Uredbe 650/2012 razlagati tako, da določa tudi izključno mednarodno pristojnost za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju v posamezni državi članici, ki jih EPD ne nadomešča (gl. tretji odstavek 3. člena Uredbe 650/2012), kar ima za posledico, da se določbe nacionalnega prava glede mednarodne pristojnosti za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki od tega odstopajo – kot na primer v Nemčiji par. 105 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit⁶⁰ (nemški zakon o postopku v družinskih zadevah in zadevah prostovoljne sodne jurisdikcije; FamFG) – kot nezdružljive s pravom EU, katerega uporaba ima prednost, ne uporabljajo.

⁵⁹ Zadeva *Oberle*, tč. 30 (področje uporabe – izključitve ne zajemajo nacionalnih potrdil), tč. 44 (4. člen velja tudi za izdajo nacionalnih potrdil, ne glede na pravdo ali nepravdo naravo postopka), tč. 48 (64. člen ne pomeni izključitve nacionalnih potrdil iz 4. člena).

⁶⁰ BGBl. I, 17. 12. 2008, str. 2586.

V tej zadevi je bilo obravnavano vprašanje, ali se 4. člen uporablja tudi za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. Čeprav ni bilo dvoma, da je bil pristojni organ po svoji strukturi sodni organ, je bilo sporno, ali se zanj uporablja nanj zavezujoč režim pristojnosti iz Uredbe 650/2012, zlasti 4. člen, ki sodiščem države zadnjega običajnega prebivališča zapustnika podeljuje »pristojnost odločati o celotni zapuščini«. Razprava se je nanašala na to, ali izraz »odločati« zajema le odločbe, ki jih sprejemajo sodišča pri izvajanju sodnih funkcij, ali tudi izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju, ki nima učinka pravnomočnosti (*res iudicata*) in je izdano v nepravdnem postopku.

Sodišče EU je presodilo, da formulacija »odločanje« zajema vsako odločitev sodišča, tudi izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju v nepravdnem postopku. Na podlagi 13. člena Uredbe 650/2012, ki določa, da ima poleg sodišča, pristojnega za dedovanje, tudi sodišče držav(e) običajnega prebivališča osebe, ki je upravičena podati izjavo o sprejemu dediščine, volila ali nujnega deleža ali o odpovedi dediščini, volilu ali nujnem deležu ali izjavo o omejitvi odgovornosti zadevne osebe za obveznosti, ki izhajajo iz zapuščine, pristojnost sprejeti takšne izjave.⁶¹ Iz tega sledi, da se pravilo o pristojnosti iz 4. člena nanaša tudi na postopke, ki ne vodijo k sprejemanju sodnih odločb.⁶² Sodišče EU se je nadalje sklicevalo na uvodno točko 59 Uredbe 650/2012, ki poudarja cilj medsebojnega priznavanja odločb v zapuščinskih zadevah, ne glede na to, ali so bile sprejete v pravnem ali nepravdnem postopku; hkrati pa izpostavi pomen jamstev nepristranskosti in pravice do izjave, ki so sicer znana tudi iz drugih instrumentov mednarodnega zasebnega prava.⁶³ Kadar sodišče izda nacionalno potrdilo o dedovanju v nepravdnem postopku, deluje kot sodišče v smislu Uredbe 650/2012. Posledično je zavezano pravilom o pristojnosti iz poglavja IV Uredbe 650/2012.

K razvoju sodne prakse Sodišča EU je prispevala tudi sodba v zadevi *E.E.*, ki je razjasnila več vprašanj, ki doslej še niso bila obravnavana. Pomembno je, da je Vrhovno sodišče Litve postavilo vprašanje, ali je treba pravila o pristojnosti iz

⁶¹ Najnovejša zadeva, o kateri je Sodišče EU odločalo v postopku za predhodno odločanje v zvezi z Uredbo 650/2012, se je nanašala na zapuščino umrle osebe z običajnim prebivališčem v Nemčiji in na odpoved dedovanju poljskega dediča, ki je bil mladoleten. Sodišče EU je v sodbi zapisalo, da »sodišča države članice običajnega prebivališča osebe, ki predlaga, da bi bila oproščena pravnih posledic zamude pri podaji izjave o odpovedi dedovanju v zahtevanem roku, niso pristojna, da bi takšen predlog odobrila (zadeva C-57/24, *Lawida*, ECLI:EU:C:2025:217).

⁶² Zadeva *W/B*, tč. 41. in 42.

⁶³ Prav tam, tč. 43.

Uredbe 650/2012 kljub temu uporabiti, če litovski notarji ne bi izpolnjevali pogojev za »sodišča«, ter ali bi bil notar v takem primeru pri izdaji nacionalnega potrdila o dedovanju zavezan pravilom o pristojnosti iz te uredbe. Poleg tega je bilo Sodišče EU pozvano, naj dodatno pojasni pojem »običajnega prebivališča« zapustnika ter določbe o izbiri sodišča (prorogaciji pristojnosti) in o izbiri merodajnega prava.

V zadevi *E.E.*, podobno kot v zadevi *WB*,⁶⁴ je Sodišče EU ugotovilo, da litovski notar ni »sodišče« v smislu drugega odstavka 3. člena Uredbe 650/2012, ker nima pravice opravljati sodnih funkcije. Zlasti – kot povzema generalni pravobranilec Campos Sánchez-Bordona – litovski notar nima pristojnosti odločati o spornih vprašanjih med strankami; nima pooblastila ugotavljati dejstev ali odločati o spornih dejstvih; če so podani dvomi o vsebini oporoke, se ne spušča v njeno razlago in ne more slediti razlagi katerega od dedičev ali, če je med dediči spor, razjasnjevati, katero razumevanje besedila odraža resnično voljo zapustnika. V primeru kakršnega koli spora ali dvoma o njem ne odloča litovski notar, ampak sodišče.⁶⁵ V vsakem primeru so sodišča ta, ki odločajo o sporih glede – med drugim – kraja uvedbe dedovanja, veljavnosti oporoke, njene izvršitve ali upravljanja zapuščine.

Sodišče EU je zato sklenilo, da nacionalno potrdilo o dedovanju, ki ga izda litovski notar, ne vključuje opravljanja sodnih funkcij. Edina izjema je, kadar notar deluje na podlagi pooblastila sodnega organa ali pod njegovim nadzorom. Ali je temu tako, je Sodišče EU prepustilo presoji nacionalnega sodišča.⁶⁶

⁶⁴ V tej zadevi je šlo za vprašanje, ali se poljski notar, ki izda nacionalno potrdilo o dedovanju na skupen in soglasen predlog vseh udeležencev, obravnava kot »sodišče«. Če bi bil odgovor pritrdilen, bi to pomenilo, da ima potrdilo naravno odločbo in bi se za priznanje in razglasitev izvršljivosti uporabila pravila iz poglavja IV Uredbe 650/2012 za sodne odločbe. Sodišče EU je na vprašanje odgovorilo nikalno (tč. 55 in nasl.). Čeprav pojem »sodišče« v Uredbi 650/2012 terja široko razlago, je Sodišče EU ponovno poudarilo, da bistvo sodne funkcije predpostavlja pooblastilo odločati po uradni dolžnosti o spornih vprašanjih med strankami. Tega pa ni, kadar potek in izid postopka v celoti temeljita na volji strank. Ker po poljskem pravu notar izda potrdilo samo ob soglasnem predlogu udeležencev, njegova vloga ni izvajanje sodne funkcije, temveč preverjanje izpolnjenosti zakonskih pogojev za izdajo potrdila.

⁶⁵ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Sáncheza-Bordone, predstavljeni 26. marca 2020(1) (zadeva C-80/19, E. E., ob udeležbi Kauno miesto 4-ojo notaro notarė Virginija Jarienė, K.-D. E., tč. 81–84).

⁶⁶ Po sodbi Sodišča EU se je zadeva vrnila na Vrhovno sodišče Litve, ki je preučilo, ali litovski notarji sodijo pod pojem »sodišče« v smislu Uredbe 650/2012. Po ponovni analizi nacionalnega prava je Vrhovno sodišče sklenilo, da izdaja nacionalnega potrdila o pravici do dedovanja v Republiki Litvi ne pomeni opravljanja sodnih funkcij. Svoje stališče je oprela na to, da notar zgolj potrjuje nesporne subjektivne pravice, nima pa pooblastila reševati morebitnih sporov. Zato je, kot je bilo pričakovati, Vrhovno sodišče Litve odločilo, da notar v Litvi ne spada pod pojem »sodišče« v smislu Uredbe 650/2012. Posledično je pristojen izdati nacionalno potrdilo o dedovanju brez sklicevanja na pravila o pristojnosti iz te uredbe. Ta pravila bi prišla v poštev le v primeru spora, ko bi bilo treba določiti pristojnost sodišča. Malce širše od konkretnega primera je Sodišče EU še predlagalo, da bi lahko nacionalni zakonodajalec zaradi enotnosti predpisal obveznost, da litovski notarji v primerih, kot je v zadevi *E.E.*, upoštevajo pravila o pristojnosti iz Uredbe 650/2012. Dokler takšne določbe ni, pa so notarji v Litvi zavezani le veljavnim nacionalnim pravilom o pristojnosti (Limante, 2021, str. 53).

V zadevi *WB* je Sodišče EU med drugim odločalo, ali je treba potrdilo o dedovanju, ki sestavi poljski notar, na podlagi soglasne zahteve udeležencev postopka in ki ima pravne učinke pravnomočnega sodnega sklepa o dedovanju, razlagati tako, da je treba notarja, ki sestavlja tovrstna potrdila o dedovanju, šteti za sodišče v smislu drugega odstavka 3. člena (izraz sodišče) in točke g) prvega odstavka 3. člena Uredbe 650/2012 (definicija odločbe). Če je odgovor pritrdilen, potem se poljsko potrdilo o dedovanju šteje za odločbo in se uporabijo pravila Poglavja IV (priznanje, izvršljivost in izvrševanje odločb). Sodišče EU je odgovorilo negativno. Poudarilo je, da je treba šteti, da organ izvaja sodno funkcijo, če bi lahko bil pristojen v primeru spora v dednih zadevah. V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da poljski notar v razmerju do tretjih oseb, ki niso dediči, s potrdilom o dedovanju v okviru nespornih zapuščinskih postopkov potrdi dednopravni položaj dedičev in ga izda le na podlagi soglasja vseh dedičev. V primeru nesoglasja med strankami poljski notarji v pristojnosti sodišča ne posegajo, saj nimajo nikakršnega pooblastila za odločanje, čeprav so po poljskem pravu pri izdaji potrdila o dedovanju dolžni preveriti spoštovanje zakonsko zahtevanih pogojev.⁶⁷

Iz odločitev Sodišča EU tako izhaja, da notarja, ki EPD izda le v nespornem postopku in na podlagi soglasja vseh udeležencev in nima pooblastila odločati v primeru spora med njimi, ni mogoče šteti za »sodišče« v smislu drugega odstavka 3. člena Uredbe 650/2012, tudi če mora pri tem preveriti izpolnjenost zakonskih pogojev za njegovo izdajo. Vsaka država članica mora za pripravo seznama iz 79. člena Uredbe 650/2012 preveriti, ali organi, pristojni za dedne zadeve, izpolnjujejo pogoje iz drugega odstavka 3. člena, da se jih lahko šteje za sodišča, in o njih v skladu s drugim pododstavkom drugega odstavka 3. člena te uredbe uradno obvestiti Evropsko komisijo.

Sodišče EU je v zadevi *WB* poudarilo, da čeprav se z uradnim obvestilom Evropski komisiji ustvarja domneva, da so nacionalni organi, prijavljeni na podlagi 79. člena Uredbe 650/2012, »sodišča« v smislu drugega odstavka 3. člena te uredbe, pa se na podlagi okoliščine, da neki nacionalni organ ni bil naveden, še ne more skleniti, da ta organ ne izpolnjuje pogojev iz drugega odstavka 3. člena (analogija s sodbo v zadevi *Czerwiński*⁶⁸).

⁶⁷ Več o vlogi poljskih notarjev gl. Pazdanin in Zachariasiewicz, 2020, str. 165 in nasl.

⁶⁸ Zadeva C-517/16, Czerwiński, EU:C:2018:350, tč. 31 in navedena sodna praksa.

Še več, vprašanje, ali so notarji v neki državi članici zavezani s pravili o pristojnosti iz Uredbe 650/2012, bi moralo biti odvisno od tega, ali spadajo v opredelitev »sodišča« v smislu te uredbe, ne pa od njihove vključitve na seznam iz 79. člena, ki se sestavi na podlagi uradnega obvestila iz drugega pododstavka drugega odstavka 3. člena navedene uredbe.⁶⁹

3 Namen, vsebina in učinki EPD

3.1 Namen EPD kot evropskega dokaznega instrumenta

EPD predstavlja dokument, ki se v celoti priznava vseh državah članicah, razen v Veliki Britaniji in na Danskem, in zagotavlja dokazovanje statusa in pooblastil dedičev, volilojemnikov, izvršiteljev in upraviteljev zapuščine, dodelitev premoženja, ki je del zapuščine dedičem, volilojemnik, pooblastila izvršitelju oporoke ali upravitelju zapuščine. Uporaba EPD ni obvezna in ne nadomešča nacionalnih listin ali postopkov (drugi odstavek 62. člena Uredbe 650/2012), temveč dopolni nacionalne postopke, v katerih se meritorna odločitev v dedni zadevi sprejme v skladu z nacionalnim dednim pravom. EPD ni odločitev o dedni zadevi, temveč na podlagi podatkov iz nacionalne dedne odločbe zagotavlja dediču pridobitev premoženja, ki se nahaja v drugi državi članici in se tako učinek potrdila razširi v drugo državo, kjer ni več potrebe, da bi se začel postopek za dokazovanje dedne pravice na premoženju, ki se nahaja v tej zadevni državi. EPD se tako uporabi le, če se zapuščina nahaja v več državah članicah.⁷⁰ Poleg tega potrdila v drugi državi, ki ni država izvora, ni mogoče preverjati z vidika pristojnosti izdajnega organa, spoštovanja javnega reda mednarodnega zasebnega prava, niti ne more biti predmet pravnega sredstva v državi, v kateri se nanj sklicuje.⁷¹ Prav tako ima v primerjavi z nacionalnimi odločbami ali listinami overjen prepis EPD omejeno veljavo šest mesecev in določa datum prenehanja veljavnosti.

Uredba 650/2012 ne ureja razmerje med EPD in nacionalnimi potrdili o dedovanju in ne določa, katero od obeh potrdil bi imelo prednost v primeru kolizije, ali kako ravnati, če organi različnih držav istočasno prejmejo zahtevo za izdajo obeh

⁶⁹ Zadeva *WB*, tč. 42–44.

⁷⁰ Rijavec, 2016, str. 1354; Ivanc, 2018, str. 563.

⁷¹ Patraus in Ofrim, 2019, str. 80.

potrdil.⁷² Po namenu namreč tako nacionalne odločbe ali potrdila in EPD predstavljajo sredstvo za dokazovanje, še posebej dednega statusa, lastninske pravice dediča, kot tudi pripadajočega dednega deleža na zapuščini. Vendar EPD ne nadomešča nacionalnih postopkov in samo organ ene države članice⁷³ je pristojen za izdajo EPD, pri čemer se v tej državi članici EPD ne more uporabiti.

V literaturi⁷⁴ je zaslediti primerjavo EPD z »nahrbtnikom«, ki ga dedič vzame na potovanje, ko želi, da se premoženje v tujini prenese nanj. Tako je EPD samo dodatek nacionalnim postopkom, pri čemer je za dedni status še vedno najpomembnejša dedna odločba ali javna listina v izvorni državi, saj se z EPD meritorno ne odloči v dedni zadevi, temveč predstavlja za dediča pooblastilo, da prevzame ali prenese premoženje v tujini.⁷⁵

EPD se lahko izda zgolj na zahtevo upravičene osebe in velja domneva, da izkazuje elemente, ugotovljene v njem, v skladu s pravom, ki se uporablja za dedovanje. Izdajni organ hrani izvirnik in izdaja overjene kopije, katerih veljavnost je šest mesecev. Izjemoma se lahko veljavnost podaljša ali se kopija ponovno izda.⁷⁶

Cilj kroženja EPD je zagotoviti enotne učinke v vseh državah članicah in znižati stroške ter negotovosti pri dokazovanju v tujini. Namen EPD je torej v tem, da se čezmejna dimenzija dedovanja ne razrešuje z multiplikacijo nacionalnih dokazil, temveč z dokumentom, ki je znotraj EU prepoznan kot »skupni imenovalec« dednopravnega statusa. To je pomembno zlasti v razmerjih, v katerih je pravna varnost naslovnika bistvena: banke, registri in drugi subjekti praviloma odločajo pod tveganjem odgovornosti, zato brez stabilnega dokaznega instrumenta pogosto

⁷² V literaturi obstajajo trije različni modeli, kako razlagati to razmerje nenadomeščanja nacionalnega dokumenta o dedovanju. Po prvem modelu je EPD nad nacionalnimi postopki. Drugi model predlaga, da EPD in nacionalni dokument obstajata drug ob drugem, kar bi pomenilo, da bi v primeru konflikta veljalo načelo prvi po času, torej prvi izdani dokument bi veljal. Tretji model predlaga, da EPD in nacionalna odločba konstituirata eno organsko entiteto brez notranjih nasprotij (Pötschl, 2010, str. 1262).

⁷³ Če obstaja več EPD iz različnih držav članic, je pristojna samo ena država članica. V primeru več zahtev za izdajo EPD, bi se sicer lahko uporabila pravila o litispendenci, čeprav je argument proti uporabi pravila v določbi 17. člena Uredbe 650/2012, ki se nanaša samo na postopke v dednih zadevah med istima strankama. V primeru obstoja več EPD se lahko uporabijo pravila o popravku, spremembi in preklizu iz 71. člena Uredbe 650/2012 ter pravna sredstva v državi članici izdajatelja po 72. členu Uredbe 650/2012 (Pötschl, 2010, str. 1265–1266).

⁷⁴ Prav tam, str. 1264.

⁷⁵ Prav tam.

⁷⁶ V zadevi *Oberle* je Sodišče EU sklenilo, da se pravila o pristojnosti iz Uredbe 650/2012 uporabljajo za vse postopke, povezane z dedovanjem kot celoto, ne glede na to, ali so postopki pravdni ali nepravdni. Posledično je pristojnost za izdajo nacionalnih potrdil povezana s pristojnostjo za izdajo EPD. Takšna rešitev lahko presenetli, saj Uredba 650/2012 ne posega v nacionalne dokumente niti ne določa pravil usklajevanja med EPD in (enim ali več) nacionalnimi potrdili. Kljub temu pa vpliva na pristojnost za izdajo nacionalnega dokumenta.

zahtevajo dodatna dokazila ali celo domači dokument. EPD deluje kot mehanizem zaupanja: naslovniku omogoča, da se opre na standardizirano potrditev položaja, stranki pa, da se izogne ponavljajočemu dokazovanju v več pravnih redih.

Medtem ko meritorna odločitev o dedovanju učinkuje v nacionalnem postopku in se ravna po določbah poglavja IV glede priznanja, izvršljivosti in izvrševanja odločb po Uredbi 650/2012, EPD učinkuje z dokazno močjo v čezmejnem prostoru držav članic in točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. (uvodna točka 71 in 69. člen Uredbe 650/2012). EPD ni izvršilni naslov, omogoča pa, da se nanj organi in tretje osebe zanesejo, da lahko izvršijo plačila ali izročijo premoženje osebam, ki so v njem navedene (69. člen Uredbe 650/2012). Varstvo se zagotavlja tudi, kadar oseba, ki je v potrdilu navedena kot upravičena razpolagati z zapuščino, s to zapuščino razpolaga v korist druge osebe. Za to drugo osebo velja, da je poslovala z osebo, ki je pooblaščen za razpolaganje z zadevnim premoženjem, če deluje na podlagi podatkov iz potrdila. Varstvo se ne zagotavlja, kadar ta druga oseba ve, da vsebina potrdila ni točna, ali tega ne ve zaradi hude malomarnosti (četrti odstavek 69. člen Uredbe 650/2012). S tem EPD ne deluje zgolj kot dokazno sredstvo, temveč ima tudi materialnopravne učinke, saj omogoča veljavno izvrševanje prenosa pravic iz zapuščine v drugih državah članicah. Institut EPD je v slovenski pravni red izvedbeno urejen v ZD, in sicer v členih 227.b do 227.e.⁷⁷

Empirični podatki v notarski praksi sicer potrjujejo, da se EPD v praksi uporablja selektivno in izrazito neenakomerno po državah članicah.⁷⁸ Evropski instrument, ki je zasnovan kot »dokazna valuta« dednopravnega statusa, lahko svojo funkcijo izpolni le, če je v izdajnih praksah dovolj predvidljiv in celovit ter če naslovniki (registri, banke) primerjalnopravno razvijejo poenotena pričakovanja glede

⁷⁷ Določba 227.b člena ZD ureja pristojnost zapuščinskega sodišča za izdajo EPD; 227.c člen ZD določa pristojnost zapuščinskega sodišča za popravek, spremembo ali razveljavitev EPD v skladu z 71. členom Uredbe 650/2012; 227.č člen ZD določa postopek s pravnimi sredstvi zoper sklep o popravku EPD, spremembi EPD in razveljavitvi EPD; 227.d člen ZD omogoča postopek v zvezi s začasno odložitvijo učinkov EPD; 227.e člen ZD izenačuje tuje EPD s sklepom o dedovanju za vpise v zemljiško knjigo in druge registre. Podrobneje Ivanc v Čujović in Kraljić (ur.), 2025, str. 837 in nasl.

⁷⁸ O neenakomerni uporabi EPD med državami in razlogih za »neuporabo« ter o percepciji kompleksnosti obrazca gl. MAPE, poglavje o EPD: 56 % anketiranih notarjev navaja, da EPD še niso izdali; med državami so velike razlike glede pristojnosti notarjev za izdajo EPD, saj v desetih državah članicah notari nimajo pristojnosti za izdajo EPD: Bolgarija, Estonija, Nemčija, Latvija, Litva, Malta Poljska, Portugalska, Romunija in Slovenija. Nasprotno pa so notari pooblaščen za izdajo EPD v Avstriji, Grčiji, na Hrvaškem, Madžarskem in Nizozemskem. Gl. Notaries of Europe: Monitoring and Evaluating the Application of the Succession Regulation (EU), Final study, 2023, dostopno na: <https://www.notariesofeurope.eu/wp-content/uploads/2023/09/MAPE-Successions-final-study.pdf>.

njegovega dokaznega dosega. V tem smislu je EPD v jedru kompromis med evropsko standardizacijo dokazovanja in ohranjanjem nacionalnih materialnopravnih ter registrskih predpostavk, kar se najjasneje pokaže pri nepremičninah in pri varstvu tretjih.

3.2 Vsebina in učinek EPD

Ustrezna vsebina EPD je osrednji pogoj uporabnosti potrdila. Uredba 650/2012 v 68. členu določa minimalni informacijski standard, na podlagi katerega lahko potrdilo izpolni svoj namen: naslovnik mora iz potrdila razbrati pravno relevantne podatke in obseg upravičenj upravičencev.⁷⁹ Tako mora vsebina EPD omogočati uporabo v konkretnem, lokalnem pravnem okolju, ne da bi naslovnik moral »rekonstruirati«⁸⁰ dednopravni položaj in dopolnjevati podatke iz drugih virov.⁸⁰

Vsebina EPD izhaja iz obrazca, ki je del Priloge V Izvedbene uredbe 1329/2014.⁸¹ Na podlagi razlik v obrazcih Priloge V, ki so v jezikih držav članic, pa je pri njihovem izpolnjevanju treba upoštevati tudi druge jezikovne verzije, da bi se bolje razumelo, kako jih je treba pravilno izpolniti.⁸² Uredba 650/2012 v 68. členu ne določa, da je treba na obrazcu EPD iz Priloge V izpolniti vse podatke, temveč tiste, ki so potrebni za namen, za katerega se potrdilo izdaja. Vendar pa se je uveljavila praksa izpolnjevanja celotnega obrazca tudi v primerih, ko so posamezna polja nepomembna. Posledično se v nekaterih državah (Hrvaška, Slovenija) zahteva prevod EPD, kar poveča tudi stroške postopka in deluje v nasprotju s ciljem Uredbe 650/2012, ki je v olajšanju dokazovanja pravic upravičencev.⁸³

⁷⁹ Gl. točke a) do o) 68. člena Uredbe 650/2012.

⁸⁰ EPD načeloma vsebuje vse podatke iz nacionalne odločbe oz. sklepa o dedovanju, lahko pa po potrebi vsebuje tudi druge podatke, ki jih nacionalna odločba ne vsebuje, kar lahko vpliva na odločitev glede izbire instrumenta (Erjavec, 2021, str. 200).

⁸¹ EPD mora vsebovati informacije o elementih, iz katerih izhajajo pravice in/ali pooblastila izvršiteljev oporoke ali upraviteljev zapuščine, o dedičih in volilojemnikih, o obstoju premoženjskega sporazuma med zakoncema, o morebitni oporoki ter o izjavah o sprejemu ali odpovedi dedovanju. Navesti se mora dedni delež in pripadajoče pravice posameznega dediča, po potrebi seznam premoženja, ki pripada posameznemu dediču ali volilojemniku, pa tudi morebitne posamične omejitve (npr. prepoved odsvojitve, razdelitev premoženja, morebitno zmanjšanje pravic volilojemnikov zaradi obstoja nujnih deležev). Zato je nujno upoštevati pravo, ki se uporablja za dedovanje. Tako Patraus in Ofrim, 2019, str. 80.

⁸² Aras Kramar in Vučko, 2020, str. 73.

⁸³ Odpira se vprašanje sorazmernosti izpolnjevanja in prevodov: praviloma bi morale zadostovati prevajanje tistih delov, ki jih je izdajni organ dejansko izpolnil (zlasti odprtih besedilnih polj), medtem ko prevod nespremenjene standardizirane strukture obrazca, ki je dostopna v vseh uradnih jezikih EU, praviloma ne prispeva k razumevanju. Tako Aras Kramar in Vučko, 2020, str. 74.

EPD učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek.⁸⁴ Kot je bilo že poudarjeno, se domneva, da potrdilo odraža elemente, ki so ugotovljeni po *lex successionis*, oseba v njem, navedena kot dedič, volilnojemnik, izvršitelj oporoke ali upravitelj zapuščine, pa se domneva za nosilca dednega statusa ter pravic, kot izhaja iz EPD. Uredba 650/2012 nadalje ureja varstvo tretjih oseb. Kdor v dobri veri izpolni obveznost ali izroči premoženje osebi, ki je v EPD izkazana kot upravičena, oz. kdor v dobri veri pridobi premoženje od osebe, ki je po potrdilu izkazana kot upravičena razpolagati z zapuščino, je varovan, razen če je vedel, da potrdilo ni pravilno, ali tega zaradi hude malomarnosti ni vedel (drugi in četrti odstavek 69. člena Uredbe 650/2012).

Peti odstavek 69. člena Uredbe 650/2012 določa, da je EPD veljavna listina za vpis zapuščine v ustrezni register države članice, vendar izrecno določa, da brez poseganja v točki k) in l) drugega odstavka 1. člena. Gre za evropski instrument, ki omogoča vpis, vendar ne posega v nacionalna pravila o naravi stvarnih pravic, formalnostih vpisa in učinkih vpisa.

3.3 Postopek in izdaja EPD

EPD izda organ države članice izdaje, ki je po njenem notranjem pravu pristojen za zapuščinske zadeve, vendar mora biti njegova pristojnost odločanja o celotnem dedovanju utemeljena na pravilih Poglavja II Uredbe 650/2012, in sicer na podlagi 4. člena (splošna pristojnosti po zadnjem običajnem prebivališču), 7. člena (pristojnosti v primeru izbire prava), 10. člena (subsidiarna pristojnost) ali 11. člena (forum necessitatis). Državam članicam je prepuščeno, da v nacionalni zakonodaji določijo, kateri organi so pristojni za izdajo EPD (sodišča, notarji ali drugi pravni strokovnjaki). Slovenija je Evropski komisiji sporočila, da je za izdajo potrdila o dedovanju pristojno okrajno sodišče, ki je odločalo v zapuščinskem postopku. Določba 1.a člena ZD določa pravno podlago za izvajanje Uredbe 650/2012, ki skupaj z 227.a do 227.k členi ZD tvori normativni okvir za uporabo Uredbe 650/2012. Pristojno sodišče za izdajo EPD je zapuščinsko sodišče (227.b člen⁸⁵). Zahteva za izdajo EPD, če je slovensko sodišče pristojno v skladu s pravili o

⁸⁴ Učinki nacionalnih odločb so odvisni od nacionalnih pravi države izvora. V Sloveniji ima sklep o dedovanju učinek pravnomočnosti (Erjavec, 2021, str. 200).

⁸⁵ *Rijavčeva* poudarja, da termin zapuščinsko sodišče ne ustreza zakonski opredelitvi (Rijavec, 2016, str. 1358).

pristojnosti po Uredbi 650/2012, se praviloma vloži v okviru zapuščinskega postopka, lahko pa tudi samostojno, če je postopek že končan.⁸⁶

Za vložitev zahteve za izdajo EPD uporaba obrazca iz priloge IV iz Izvedbene uredbe 1329/2014 ni obvezna (drugi odstavek 65. člena Uredbe 650/2012), kar pomeni, da se predlog za izdajo potrdila lahko oblikuje v skladu z nacionalno ureditvijo.⁸⁷ Vendar pa že sam obrazec vsebuje opombo za prosilca, da lahko njegova uporaba olajša zbiranje informacij za izdajo EPD in da priloge omogočajo zagotoviti podatke, kadar so ti potrebni. V obsegu, v katerem so podatki v vednosti prosilca in so potrebni, da organ izdajatelj potrdi elemente z EPD, ki jih želi prosilec, morajo biti priloženi vsi relevantni dokumenti, v izvirniku ali kopiji (tretji odstavek 65. člena Uredbe 650/2012), ki izpolnjujejo pogoje za ugotovitev verodostojnosti. Če prosilec ne more predložiti kopij ustreznih listin, ki izpolnjujejo pogoje, potrebne za ugotovitev njihove verodostojnosti, se lahko organ izdajatelj odloči sprejeti druge oblike dokazil (drugi odstavek 66. člen Uredbe 650/2012).

Sodišče EU je v zadevi *Brisch* odločalo o vprašanju, ali je za vložitev zahteve za EPD uporaba obrazca IV iz Priloge IV k Izvedbeni uredbi 1329/2014 obvezna ali zgolj fakultativna. V konkretnem primeru je nemško sodišče zavrnilo zahtevo za izdajo EPD, ker prosilec ni uporabil obrazca IV, in menilo, da iz četrtega odstavka 1. člena Izvedbene uredbe 1329/2014 izhaja obveznost njegove uporabe. Sodišče EU je poudarilo, da iz besedila drugega odstavka 65. člena Uredbe 650/2012 jasno izhaja, da prosilec obrazec »lahko« uporabi, ni pa k temu zavezan. Tudi sama struktura Izvedbene uredbe 1329/2014 kaže na fakultativno uporabo, saj je v obrazcu IV v rubriki »Opomba za prosilca« izrecno zapisano, da gre za neobvezni obrazec. Zakonodajalec EU je ob sprejetju Uredbe 650/2012 zavestno opustil prvotno idejo Evropske komisije, da bi bil obrazec obvezen, kar potrjuje tudi zgodovina nastanka uredbe. Razlika med drugim odstavkom 65. člena o možnosti uporabe obrazca IV in prvim odstavkom 67. člena, ki določa obvezno uporabo obrazca V za izdajo samega EPD, potrjuje, da je zakonodajalec razlikoval med obema fazama postopka. Uporaba obrazca IV za vložitev zahteve za izdajo evropskega potrdila o dedovanju

⁸⁶ Za izdajo EPD se po Zakonu o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US, 30/16, 10/17 – ZPP-E, 11/18 – ZIZ-L, 35/18 – odl. US in 204/21; ZST-1) predvideva taksa po tarifni številki 9212 v višini 30 EUR. Gl. Dolžan in Rudolf, 2017, str. 56.

⁸⁷ EPD se izda le na zahtevo osebe iz prvega odstavka 63. člena Uredbe 650/2012, medtem ko se zapuščinski postopek v Sloveniji začne po uradni dolžnosti; po pravnomočnem končanju postopka pa se, če zapuščina obsega nepremičnine, po uradni dolžnosti opravi tudi vpis v zemljiško knjigo.

je fakultativna. Prosilec lahko zahtevo predloži tudi brez obrazca, če vsebuje vse podatke in listine, ki so potrebni za presojo pogojev za izdajo EPD. Obveznost uporabe velja le za obrazec iz Priloge V, ki ga mora uporabiti organ ob sami izdaji EPD.⁸⁸ EPD je neveljavno, če pristojni organ izda potrdilo, ne da bi uporabil predpisani standardni obrazec.

Organ izdajatelj po prejemu zahteve za izdajo EPD opravi preveritveni postopek, ki je v Uredbi 650/2012 sistematično urejen v 66. členu. V izhodišču preveri podatke, izjave, listine in druga dokazila, ki jih predloži prosilec, ter po uradni dolžnosti opravi poizvedbe, potrebne za to preverjanje, če tako določa ali dovoljuje nacionalno pravo, oz. prosilca pozove, naj predloži dodatna dokazila, ki se mu zdijo potrebna (prvi odstavek 66. člena Uredbe 650/2012). Če prosilec ne predloži kopij ustreznih listin, ki izpolnjujejo pogoje, potrebne za ugotovitev njihove verodostojnosti, se lahko organ izdajatelj odloči sprejeti tudi druge oblike dokazil (drugi odstavek 66. člena Uredbe 650/2012). Poleg tega lahko – kadar to predpisuje nacionalno pravo organa izdajatelja in ob izpolnjevanju predpostavk, določenih po *lex fori* – zahteva, da se izjave podajo pod prisego ali na zapisnik (tretji odstavek 66. člena Uredbe 650/2012). Uredba zagotavlja možnost pravne pomoči med organi držav članic, saj nalaga, da morajo države članice medsebojno zagotavljati informacije, zlasti iz zemljiške knjige, matičnih knjig in registrov, v katere se vpišejo listine in dejstva, pomembna za dedovanje ali za premoženjska razmerja med zakoncema ali za primerljiva premoženjska razmerja zapustnika (peti odstavek 66. člena Uredbe 650/2012). Uredba ob tem zahteva, da organ izdajatelj sprejme potrebne ukrepe, da upravičence obvesti o zahtevi za izdajo potrdila, in kadar je to potrebno za ugotovitev elementov, ki jih je treba potrditi, zasliši vse udeležene osebe ter izvršitelje ali upravitelje, po potrebi pa z javnimi obvestili omogoči tudi drugim morebitnim upravičencem, da uveljavljajo svoje pravice (četrti odstavek 66. člena Uredbe 650/2012).⁸⁹ Organ izdajatelj po postopku iz tega poglavja nemudoma izda potrdilo, ko so elementi, ki

⁸⁸ Obrazec obsega podatke: A) Identifikacija zapustnika (iz rubrike 6); B) Pravna podlaga dedovanja (iz rubrike 7): Vrsta dedovanja: oporočno / zakonito / delno oporočno-delno zakonito (*). Če je oporočno: Vrsta razpolaganja (oporoka/skupna oporoka/dedna pogodba) (*). Če je bila registrirana/deponirana: datum, oznaka registra, referenčna številka (*). Druge pomembne informacije glede na čl. 68 (npr. pogoji/omejitve iz oporoke); C) Pravo, ki se uporabi za dedovanje (iz rubrike 8) Država uporabnega prava (*), Osnova za izbiro prava (*): 21(1) – običajno prebivališče ob smrti; 22(1) – izbira prava državljanstva (navedi državo); 21(2) – očitno tesnejša povezanost; 34(1) – renvoi: pravo tretje države, na katero napotuje 21(1), Posebna pravila o omejitvah (čl. 30): navedi, na katero premoženje učinkujejo; D) Overjena kopija (zadnji list – ključno za veljavnost pri ZK): Komu je izdana (*) (ime prosilca/oseb z upravičenim interesom). Velja do (*) (datum – opozorilo na 6-mesečni rok); E).

⁸⁹ V okviru načela kontradiktornosti mora sodišče v postopku izdaje EPD obvestiti udeležence in jim dati možnost izjave. Nacionalno pravo določi, katere osebe naj sodišče pritegne v postopek. Rijavec, 2016, str. 1358.

jih je treba potrditi, ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente (67. člen Uredbe 650/2012). Gre za listino, za sprejem katere je potrebno ugotavljanje dejstev in uporaba prava, da se le-ta lahko izda (v ZD je določeno, da ima lastnost sklepa, zoper katerega so predvidena pravna sredstva).

Za dokumente, izdane v drugi državi članici, se ne zahteva nikakršna uradna potrditev ali druge podobne formalnosti (74. člen Uredbe 650/2012).

Ko so relevantni elementi zadostno ugotovljeni, organ izdajatelj potrdilo izda brez odlašanja in pri tem uporabi obrazec EPD, ki je določen v Izvedbeni uredbi 1329/2014 (prvi in drugi odstavek 67. člena Uredbe 650/2012).

V zadevi *Albausy*⁹⁰ je šlo za zapustnika, francoskega državljan z zadnjim običajnim prebivališčem v Nemčiji, ki je umrl 15. 9. 2021. Preživela žena je pri nemškem sodišču vložila zahtevo za izdajo EPD, da bi bila potrjena kot edina dedinja, in predložila skupno oporoko z dne 23. 7. 2020, ki jo je lastnoročno napisala ona in sta jo podpisala oba zakonca (medsebojno dedovanje). Obstajala pa je tudi starejša oporoka iz leta 2001, s katero je zapustnik za dediča določil svoja vnuka. Sin in vnuka zapustnika so izdaji EPD nasprotovali in zatrjevali, da oporoka iz leta 2020 ni veljavna, ker zapustnik ob njenem nastanku ni bil oporoko sposoben in ker podpis na oporoki ni njegov. Predložitveno sodišče je te ugovore ocenilo kot neutemeljene (tudi na podlagi primerjave podpisov), vendar je imelo dvom, ali že sam obstoj takih ugovorov v postopku izdaje EPD preprečuje izdajo potrdila po točki a) prvega odstavka 67. člena Uredbe 650/2012. Sodišče EU je poudarilo, da organu izdajatelju EPD praviloma ni podeljeno pooblastilo, da bi o ugovorih meritorno odločal v okviru izdaje EPD. Že sam obstoj ugovora načeloma prepreči izdajo, ker bi sicer obstajalo tveganje, da bo poznejša odločitev (v postopku pravnega sredstva ali drugem sodnem postopku) v nasprotju z izdanimi učinki EPD. Izjema, ki jo Sodišče EU dopušča, je ozka: organu ni prepovedano ugotoviti, da je bilo o ugovoru že odločeno s pravnomočno sodno odločbo – v takem primeru ugovor ne more več ovirati izdaje EPD.

⁹⁰ Zadeva C-187/23, *Albausy*, sodba Sodišča (peti senat) z dne 23. 1. 2025, ECLI:EU:C:2025:34 (zadeva *Albausy*).

Uredba 650/2012 pa hkrati določa položaje, v katerih potrdilo ne sme biti izdano, zlasti kadar so elementi, ki jih je treba potrditi, izpodbijani (točka a) prvega odstavka 67. člena), oz. kadar so podani drugi razlogi za zavrnitev izdaje, kot jih določa uredba.⁹¹

Izvirnik EPD ostane pri organu izdajatelju, ki prosilcu ali kateri koli drugi osebi, ki izkaže pravni interes, izda eno ali več overjenih kopij potrdila in vodi seznam oseb, ki so jim bile te kopije izdane (prvi in drugi odstavek 70. člena Uredbe 650/2012).

Vprašanje posledic neizpolnitve obveznih (z zvezdico označenih) rubrik v obrazcu za izdajo EPD se je postavilo v zadevi *UE in HC proti Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank* glede veljavnosti kopije EPD. Kopija EPD ni vsebovala konkretnega datuma prenehanja veljavnosti (tretji odstavek 70. člena Uredbe 650/2012), temveč oznako »neomejeno trajanje«. Sodišče EU je, da ne bi ogrozilo cilja Uredbe 650/2012 (uvodna točka 7), poudarilo, da se v skladu s tretjim odstavkom 70. člena overjena kopija EPD šteje za veljavno šest mesecev od dneva izdaje ter v tem obdobju proizvaja učinke po 69. členu Uredbe 650/2012; če je bila kopija pristojnemu organu predložena še v tem roku, teh učinkov ne izgubi zgolj zato, ker je šestmesečni rok potekel pred odločitvijo tega organa. Sodišče EU je zaključilo, da je overjena kopija EPD, ki vsebuje navedbo »neomejeno časovno veljavno«, veljavna šest mesecev od datuma izdaje in učinkuje v smislu 69. člena te uredbe, če je bila veljavna ob prvotni predložitvi pristojnemu organu. Nova kopija je potrebna predvsem, če je šestmesečni rok ob predložitvi že potekel ali če vsebina potrdila ni točna.

Uredba 650/2012 predvideva varnostne in korekcijske mehanizme. EPD je možno popraviti (71. člen), spremeniti ali umakniti (72. člen) ter začasno zadržati učinke (73. člen), kar je še posebej pomembno zaradi varstva naslovnikov, ki se na EPD opirajo.⁹²

⁹¹ V zadevi *Albansy* je Sodišče EU odločilo, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe nedopusten. Izpostavilo je, da mora organ izdajo zavrniti, kadar elementov ni mogoče šteti za ugotovljene – zlasti, kadar so vloženi ugovori glede elementov, ki bi bili potrjeni (tč. 44). Določba 66. člena Uredbe 650/2012 temu daje procesno strukturo: organ mora preveriti predložena dokazila (prvi odstavek 66. člena) in predvsem mora obvestiti upravičence ter po potrebi zaslišati udeležence in omogočiti drugim morebitnim upravičencem, da uveljavijo svoje pravice (četrti odstavek 66. člena). Po mnenju Sodišča EU je zakonodajalec EU s tem že vnaprej predvidel možnost ugovorov v samem postopku izdaje in s tem tudi možnost, da bodo ugovori izdajo preprečili (tč. 47–48).

⁹² Uredba 650/2012 prepušča postopek v zvezi s pravnimi sredstvi ureditvi v nacionalnih zakonodajah. O zahtevi za popravek, spremembo ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju iz 71. člena Uredbe 650/2012 odloči zapuščinsko sodišče (227.c člen ZD). Zoper sklep, s katerim odloči sodišče iz 67. člena Uredbe 650/2012, da ne bo

4 Tuj EPD kot podlaga za vpis stvarnih pravic v register

Praksa potrjuje, da se uporabnost EPD v praksi najpogosteje zalomi pri dveh vrstah podatkov: pri identifikaciji upravičencev in njihovih pravic (zlasti kadar gre za kompleksnejša razmerja, pogojne pravice ali omejitve) ter pri identifikaciji nepremičnega premoženja, kadar je ta identifikacija nujna za izvršitev pravice v pravnem redu naslovnika. V tem kontekstu EPD ne more nadomestiti registrskih predpostavk *lex rei sitae*, vendar mora vsebovati toliko podatkov, da naslovnik lahko preveri, ali so registrske predpostavke izpolnjene in ali predlagani vpis ustreza dednopravno potrjenemu upravičenju.⁹³

Posebej pri nepremičninah se pokaže potreba po skrbni uskladitvi: EPD je po petem odstavku 69. člena Uredbe 650/2012 veljavna listina za vpis, vendar uredba hkrati izrecno izključuje iz svojega področja uporabe vpisne formalnosti in učinke vpisa. To pomeni, da register ne sme EPD pretvoriti v posreden »filter« formalizma, sme pa zahtevati objektivno nujne podatke za varnost vpisa. Če EPD teh podatkov ne vsebuje in jih ni mogoče zanesljivo dopolniti z drugimi listinami, se instrument v praksi ne uresniči kot evropska poenostavitev, temveč kot dodatna stopnja dokazovanja. Ravno zato doktrina in praksa poudarjata, da je treba pri izpolnjevanju EPD izhajati iz predvidene uporabe: pri vpisih v registre mora biti povezava med upravičencem, pravico in konkretnim premoženjem dovolj razvidna, da naslovnik ne prevzema materialnopravne presoje, ki mu ne pripada.⁹⁴ Še več, praksa opozarja, da bi moral organ, ki odloča o dedovanju, v skladu z Uredbo 650/2012 upoštevati zahteve, ki jih določa pravo države članice, v kateri se vodi register (*lex rei sitae*) tudi glede identifikatorjev, ki zadevajo nepremičnine.⁹⁵ Notarji so se na te registrske

izdalo potrdilo, in zoper sklep o popravku, spremembi ali razveljavitvi je dovoljena pritožba v skladu z 227.č členom ZD. Postopek začasne odložitve učinkov EPD, ki je nujen in prednosten, vodi na podlagi zahteve zapuščinsko sodišče, pri čemer isto sodišče odloči tudi o pritožbi zoper sklep, s katerim se odloči o tej zahtevi (227.d člen ZD).

⁹³ MAPE, Monitoring and Evaluating the Application of the Succession Regulation (EU) – Final Report (2023), pogl. 6 »European Certificate of Succession«, točka »Access to land registers« (str. 57–58): večina anketirancev poroča o težavah pri vpisih nepremičnin na podlagi EPD, izdanega v drugi državi članici, ker potrdilo ne vsebuje vseh potrebnih informacij; manjkajoči podatki se nanašajo bodisi na specifično identifikacijo nepremičnine bodisi na identifikacijo dedičev/volilojemnikov ali splošneje na identifikacijo premoženja zapustnika.

⁹⁴ Prim. zadevo C-354/21, R.J.R. proti Registru centras, ECLI:EU:C:2023:184 (zadeva R.J.R. proti Registru centras); MAPE-Successions-final-study – ki pa eksplicitno opiše »dilemo« petega odstavka 69. člena Uredbe 650/2012 in poudari, da EPD lahko ostane nezadostno, če nacionalno registrsko pravo zahteva dodatne dokumente (npr. davčna dokazila, posebna potrdila po nacionalnem pravu, prevode).

⁹⁵ Aras Kramar, 2020, str. 87.

»vrzeli« odzvali z več praktičnimi rešitvami:⁹⁶ ponekod pripravijo nacionalni dopolnilni akt po pravu države registra, v katerem se podrobneje identificira nepremičnina, s čimer se dopolni EPD, izdano v drugi državi članici; drugod pridobijo podatke iz zemljiških knjig druge države članice in jih vključijo v EPD, ki ga sami izdajo; v nekaterih primerih pa se EPD predloži skupaj z nacionalnim potrdilom države izvora, da se zapolnijo manjkajoči podatki, kar pa poveča stroške.⁹⁷

EPD je vsebinsko obsežen dokument, saj 68. člen Uredbe 650/2012 predvideva širok nabor podatkov, ki jih mora vsebovati, hkrati pa je v skladu s petim odstavkom 69. člena veljavna listina za vpis zapuščinskega premoženja v ustrezen register države članice, vendar brez poseganja v točki k) in l) drugega odstavka 1. člena te uredbe (peti odstavek 69. člena Uredbe 650/2012). Po točki k) in l) drugega odstavka 1. člena je iz področja uporabe Uredbe 650/2012 izključena tako narava stvarnih pravic kot tudi vsak vpis v register pravic na nepremičninah ali premičninah, zakonski pogoji in način vpisa pravice ter organi, ki so pristojni, da preverijo, ali so izpolnjene vse zahteve in ali je predložena ali veljavna dokumentacija zadostna oz. vsebuje vse potrebne informacije. Uredba 650/2012 ne želi posegati v (katalog) stvarnih pravic, ki jih nacionalno pravo nekaterih držav članic pozna v omejenem številu (uvodna točka 15). Katero pravo se uporablja za registrske postopke in obličnosti, obvezne za vpis premoženja v register, določa *lex rei sitae* (uvodna točka 19). Osrednje vprašanje pri vpisu nepremičnin je, ali tuj EPD predstavlja zanesljivo in zadostno listino za prenos stvarnih pravic.

Organi, pristojni za vpis v register, morajo priznati listine, ki jih sestavijo pristojni organi v drugi državi članici in katerih obtok je predviden po Uredbi 650/2012. Zlasti EPD bi moralo biti veljavna listina za vpis zapuščine v register države članice. Vendar pa je podarjeno, da to ne pomeni, da organi, pristojni za vpis, ne morejo zahtevati (in svetujejo), naj oseba, ki zaprosi za vpis, zagotovi dodatne informacije ali predloži dodatne listine, ki se zahtevajo po pravu države članice, v kateri se vodi register, na primer informacije ali listine v zvezi s plačilom davka (uvodna točka 18). Zlasti lahko organi preverijo, ali je pravica zapustnika na zapuščinskem premoženju, navedena v listini, predloženi za vpis, prav tista pravica, ki je kot taka vpisana v

⁹⁶ V Sloveniji in na Hrvaškem ima notar vidno vlogo pri zahtevah za vpis prenosa premoženja v register v sistemih, kot sta slovenski in hrvaški v primerih, ko se vpis pravic na nepremičninah lahko oz. mora vložiti elektronsko pri notarju (125.a člen ZZK-1). Gl. Aras Kramar, 2020, str. 87.

⁹⁷ MAPE, str. 57–58.

register ali je drugače izkazana v skladu s pravom države članice, v kateri se vodi register.

Sodišče EU je v zadevi *Registru centras VĮ* že odločalo glede vprašanja, kako natančen mora biti EPD (v konkretnem primeru izdan v Nemčiji) in kako ga je mogoče predložiti in uveljaviti v državah, katerih zakonodaja zahteva, da EPD natančno specificira premoženje, ki sestavlja zapuščino (Litva, Češka, Slovaška, Madžarska, Hrvaška, Slovenija itd.), in o vpisu lastninske pravice na nepremičnini v zemljiško knjigo.

Sodišče EU je odločilo, da lahko zemljiškoknjižni organi države članice zavrnejo predlog za vpis, če je edina priložena listina EPD, ki ne identificira zadevne nepremičnine. Spor je nastal, ker je litovski javni zavod *Registru centras* zavrnil vpis lastninske pravice na podlagi samega EPD, ki ga je izdalo pristojno nemško sodišče, saj potrdilo ni vsebovalo podatkov, ki jih za vpis zahteva litovsko pravo. Natančneje, šlo je za *Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas*⁹⁸ (litovski zakon o registru nepremičnin), ki določa, da morajo biti predlogu za vpis priložene listine, ki potrjujejo nastanek stvarne pravice ali drugega pravno pomembnega dejstva, ter da morajo te listine vsebovati podatke, potrebne za vpis v register. Tretji odstavek 23. člena litovskega zakona o registru nepremičnin določa, da morajo biti listine – na podlagi katerih se potrdijo, nastanejo, prenehajo oz. so prenesene ali obremenjene stvarne pravice na nepremičninah, omejitve takih pravic in pravna dejstva – v skladu s pravnimi zahtevami in morajo vsebovati podatke, potrebne za vpis v zemljiško knjigo. V konkretnem primeru nemški EPD ni vseboval podatkov, na podlagi katerih bi bilo mogoče nedvoumno ugotoviti, katero premoženje je bilo pripisano dediču, za katerega je bilo potrdilo izdano.

Zoper to odločitev je bila vložena pritožba, Vrhovno upravno sodišče Litve pa je Sodišču EU postavilo predhodno vprašanje. Litovski sodnik je izpostavil navidezno neskladje med nemškim dednim pravom in litovskimi pravili o vpisu lastninske pravice v zemljiško knjigo. Nemško dedno pravo temelji na načelu univerzalnega nasledstva, zato ni mogoče navesti ali označiti posameznih stvari, ki sestavljajo zapuščino, zlasti kadar en dedič deduje celotno zapuščino. Po drugi strani litovski zemljiškoknjižni predpisi zahtevajo, da predlog za vpis stvarnih pravic na

⁹⁸ I-1539, *Valstybės žinios*, 1996, št. 100–2261.

nepremičninah vsebuje podporne listine in podatke, ki omogočajo natančno identifikacijo nepremičnine (med drugim naslov in t. i. identifikacijsko številko nepremičnine). Odločitev Sodišča EU je s tem, ko je preoblikovalo vprašanje, kot ga je zastavilo nacionalno sodišče, opredelilo, da se zadeva ne nanaša samo na razmerja med točko l) drugega odstavka 1. člena in petim odstavkom 69. člena Uredbe 650/2012, temveč tudi na 68. člen, ki posebej ureja vsebino EPD.

Sodišče EU je poudarilo, da točka l) drugega odstavka 1. člena Uredbe 650/2012 iz področja uporabe uredbe izključuje »vsak vpis v register pravic na nepremičninah ali premičninah, vključno s pravnimi pogoji za tak vpis ter učinki vpisa oz. nevpisa takih pravic v register«. Po petem odstavku 69. člena Uredbe 650/2012 EPD predstavlja veljavno listino za vpis zapuščinskega premoženja v ustrezen register države članice, »brez poseganja v točki k) in l) drugega odstavka 1. člena«. Skladno s tem EPD vsebuje določene podatke v obsegu, potrebnem za namen izdaje, in – kadar je primerno – tudi seznam pravic in/ali premoženja za posameznega dediča (prvi odstavek 68. člena Uredbe 650/2012). Po presoji Sodišča EU se vsebina EPD lahko razlikuje od primera do primera. To pa ne izhaja zgolj iz prava, ki se uporabi za dedovanje, temveč predvsem iz namena, za katerega je potrdilo izdano. Čeprav lahko EPD predstavlja veljavno listino za vpis zapuščinskega premoženja v javne registre, pa pogoje za vpis v register ureja nacionalno pravo. To pomeni, da je po Uredbi 650/2012 vsaka država članica prosta določiti pogoje za vpis nepremičnine in lahko od vlagateljev zahteva navedbo vseh identifikacijskih podatkov zadevne nepremičnine. Če je edina priložena listina EPD, ki ne vsebuje teh podatkov, smejo nacionalni organi tak predlog zavrniti.

Tako je Sodišče EU sprejelo razlago Uredbe 650/2012, ki ne presega njenega namena in ciljev. Čeprav je EPD namenjeno dokazovanju statusa in pravic dedičev, točka l) drugega odstavka 1. člena jasno prepušča nacionalnemu pravu ureditev pravnih zahtev za zemljiškokenjižni vpis. Po mnenju Sodišča EU koristni učinek (*effet utile*) EPD ni okrnjen s potrebo po identifikaciji nepremičnine, na kateri dedič uveljavlja svoje pravice.

Takšna razlaga je skladna tudi s stališčem Evropske komisije iz leta 2016. Ta je poudarila, da mora EPD vsebovati vse potrebne informacije glede na namen izdaje: ker je osnovna funkcija potrdila omogočiti dediču dokazovanje statusa v zvezi s premoženjem zapuščine v drugi državi članici, je nujno, da je to premoženje v

dokumentu identificirano in opisano. Le tako lahko potrdilo predstavlja veljaven naslov za vpis premoženja v ustrezne registre države članice.⁹⁹

V obravnavanem primeru je bila situacija precej preprosta: ker je bil dedič edini dedič, bi lahko nemško zapuščinsko sodišče premoženje natančneje oz. dovolj natančno navedlo, zlasti če litovski registri omogočajo identifikacijo zapustnikovega premoženja. Po drugi strani pa nemška sodna praksa to prakso ocenjuje kot nezdržljivo z nemškim dednim pravom, ne glede na okoliščine primera. Hkrati pa je litovsko pravo svobodno pri določanju pravil in pogojev za vpis premoženja. Uredba 650/2012 je glede tega jasna.

Zanimivo je tudi stališče iz mnenja generalnega pravobranilca Szpunarja, ki je zagovarjal učinkovitost (effet utile) EPD, čemur Sodišče EU ni sledilo. Po mnenju generalnega pravobranilca vsebino EPD določa uporabno dedno pravo. Ker nemško pravo sledi načelu univerzalnega nasledstva, dedič nasledi celoto zapuščine in ne posameznih stvari; te se prenesejo kot celotno premoženje. To pomeni, da lahko razdrobljenost nacionalnih dednih ureditev dejansko okrni učinkovitost EPD, saj samo potrdilo morda ne zadostuje za vpis v nacionalne zemljiške knjige in zato ne doseže svojih učinkov v vseh državah članicah v smislu petega odstavka 69. člena Uredbe 650/2012.

Po mnenju Sodišča EU bi se naj sodišče, ki izdaja EPD, prepričalo, ali je v ciljni državi potrebno posamično naštevanje nepremičnin, ciljni organi pa lahko tovrstne podatke legitimno zahtevajo. Takšna zahteva se seveda ne zdi smiselna pri edinem dediču (in pogosto tudi tam, kjer je dedičev več), vendar je Sodišče EU ugotovilo, da to ne sodi v materialni doseg Uredbe 650/2012 in je torej prepuščeno presoji ciljnih držav glede na pravo, ki ureja vpis v register v državo registra. Zato je pomembno, da se zapuščinsko sodišče na to opozori že ob vložitvi predloga za izdajo EPD ter da se vztraja, naj bodo nepremičnine iz zapuščine navedene posamično.

⁹⁹ EPD mora vsebovati podatke, potrebne za namen, za katerega je izdano. Pogosto je namen EPD omogočiti dediču, da dokazuje svoj status glede premoženja, ki se nahaja v drugi državi članici. Zato bo – če ima Nemčija pristojnost za obravnavo zapuščine in dedič zaprosi za EPD, da dokaže svoj status glede nepremičnine na Slovaškem – EPD, ki ga izda nemško sodišče, moral identificirati in opisati to premoženje na Slovaškem. Na ta način bo EPD, ki ga izda nemško sodišče, služilo kot veljavna listina za vpis spremembe lastništva zadevnega premoženja v slovaški zemljiški register. Gl. Odgovor Evropske Komisije: Parliamentary question - E-007641/2016(ASW), dostopno na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-007641-ASW_EN.html. (obiskano: 4. 10. 2025).

ZD v prvem odstavku 227.e člena določa, da ima EPD, izdano v drugi državi članici EU v skladu z Uredbo 650/2012, v slovenskem pravnem redu lastnost sklepa o dedovanju.¹⁰⁰ Ta rešitev odpravlja dvome glede narave in veljavnosti tujega EPD ter zagotavlja njegovo neposredno uporabljivost pred slovenskimi organi brez posebnega postopka priznanja. Drugi odstavek 227.e ZD določa, da je EPD, izdano v drugi državi članici, listina, ki je podlaga za vpis pravic v zemljiško knjigo in druge registre v Sloveniji. To pomeni, da je EPD hkrati dokazna listina in podlaga za vpis stvarnih pravic, enako kot sklep o dedovanju. Uredba 650/2012 v petem odstavku 69. člena določa, da je EPD veljavna listina za vpis v register države članice, nacionalna zakonodaja pa ureja pogoje in način vpisa. V Sloveniji se tako uporabljajo pravila Zakona o zemljiški knjigi¹⁰¹ (ZZK-1), zlasti 30. in 31. člen, ki določata formalne pogoje za dovoljenost vpisa.

Tretji odstavek 227.e člena ZD določa, da se postopek vpisa pravic na podlagi tujega EPD začne na predlog stranke, katere pravica se vpisuje. To je skladno z dispozitivno naravo zemljiškoknjižnega postopka, ki se ne začne po uradni dolžnosti. EPD kot deklaratorna listina potrjuje že obstoječe dedne pravice, ki nastanejo ob smrti zapustnika, vpis pa ima le publicitetni učinek – pravica postane javno znana in zavarovana v razmerju do tretjih.

Iz slovenske zemljiškoknjižne prakse je mogoče izpostaviti naslednje problemske situacije. Prva zadeva primere, ko EPD (zlasti nemške izdaje) ne vsebuje posamične navedbe slovenske nepremičnine z identifikacijskim znakom po 31. členu ZZK-1. V sklepu VSK CDn 196/2018¹⁰² je pritožbeno sodišče zavrnilo razlogo, ki bi v takih primerih avtomatično vodila v zavrnitev vpisa, saj bi to v praksi izključilo uporabo nemških EPD in s tem izpraznilo funkcijo instrumenta; poudarilo je javni interes urejenega prehoda premoženja in pravilnosti zemljiške knjige ter dopustilo, da se zahteva identifikacije izpolni tudi drugače (npr. preko podatkov v zemljiškoknjižnem predlogu oz. z dodatnimi informacijami v smislu uvodne točke 18). Identifikacijski podatki se lahko zagotovijo v okviru zemljiškoknjižnega postopka (npr. iz predloga in priloge), ne da bi se izrecno od izdajnega organa druge države članice zahtevalo, da izdaja EPD po identifikacijskih standardih slovenskega registra. Druga situacija

¹⁰⁰ Rijavec, 2016, str. 1361.

¹⁰¹ Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L, 16/19 – ZNP-1, 121/21 in 100/25 – ZS-1.

¹⁰² VSK Sklep CDn 196/2018, ECLI:SI:VSKP:2018:CDN.196.2018.

zadeva jezik in prevode. Sklep VSK CDn 148/2023¹⁰³ potrjuje, da zahteva po prevodu EPD sama po sebi ne pomeni »posebnega postopka priznanja«, vendar je prevod utemeljen, kadar obrazec vsebuje dodatno besedilo v odprtih poljih, ki je za odločanje relevantno. Prevod je utemeljen, kjer gre za dodatno besedilo v obrazcu.¹⁰⁴ Tretja situacija pokaže tudi praktično posledico neobveznosti EPD. Višje sodišče¹⁰⁵ je potrdilo, da EPD ni obvezno in da je vpis mogoče utemeljiti tudi na podlagi tuje odločbe o dedovanju, izdane v državi članici običajnega prebivališča zapustnika; hkrati pa je v zemljiškoknjižnem kontekstu odločilno poudarilo procesno predpostavko, da mora biti takšna listina (če se obravnava kot »odločba«) razglašena za izvršljivo v državi članici izvršitve po 43. členu Uredbe 650/2012 in da je razglasitev izvršljivosti tuje odločbe v slovenskem pravu vezana na postopek pred okrožnim sodiščem (227.h člen ZD).

Ta sklep zato ponazarja »alternativno pot« izdaji EPD: samo priznanje odločbe po posebnem postopku ni potrebno, toda kadar se predlaga vpis na podlagi »odločbe, izvršljive v državi izvora«, se mora v državi članici izvršitvi sprožiti postopek eksekvture, ki je po Uredbi 650/2012 in nacionalnem pravu procesna predpostavka in se razlikuje od režima EPD.

V sklepu VSK CDn 130/2023¹⁰⁶ je sodišče izhajalo iz stališča, da je nemška listina, poimenovana »skupni sklep o dedovanju«, odločba v smislu točke g) prvega odstavka 3. člena Uredbe 650/2012, pri čemer je iz tega razloga za njen učinek zahtevalo potrdilo o razglasitvi izvršljivosti po 43. členu v povezavi s členi 45 do 58 te uredbe ter dokazilo na obrazcu I iz Priloge 1 Izvedbene uredbe 1329/2014.

Vendar pa je Vrhovno sodišče RS s sklepom VSRS II Ips 14/2024¹⁰⁷ razlogovanje VSK v zadevi sklep CDn 130/2023 zavrnilo kot zmotno iz dveh razlogov. Prvič, pogojev za dovolitev vpisa ne ureja ne Uredba 650/2012 niti pravo države izvora, temveč pravila ZZK-1 oz. *lex rei sitae*. Drugič – in bistveno – nemško skupno potrdilo o dedovanju ni izvršljiva odločba (tudi ne v smislu 43. člena Uredbe 650/2012), zato zanj ni mogoče pridobiti potrdila o izvršljivosti; posledično je bilo

¹⁰³ VSK Sklep CDn 148/2023, ECLI:SI:VSKP:2023:CDN.148.2023.

¹⁰⁴ Erjavec, 2025, str. 1269.

¹⁰⁵ Sklep CDn 112/2022, ECLI:SI:VSKP:2022:CDN.112.2022.

¹⁰⁶ VSK sklep CDn 130/2023, ECLI:SI:VSKP:2023:CDN.130.2023.

¹⁰⁷ VSRS sklep II Ips 14/2024, ECLI:SI:VSRS:2024:II.IPS.14.2024 (revizija in zahteva za varstvo zakonitosti zoper VSK CDn 130/2023).

zmotno tudi sklicevanje na 227.h člen ZD. Vrhovno sodišče RS je poudarilo, da je izvršljivost pojem izvršilnega postopka, vezan na dajatvene odločbe, medtem ko je sklep/potrdilo o dedovanju po naravi ugotovitvena listina, ki praviloma ne vsebuje ničesar, kar bi bilo mogoče prisilno izvršiti. Zato je kot pravno relevantno izpostavilo 39. člen (priznanje odločb brez posebnega postopka) in načelo prepovedi preizkusa po vsebini v 41. členu Uredbe 650/2012, ob hkratnem spoštovanju registrskih formalnosti po ZZK-1.

Z vidika zemljiškoknjižnega postopka je navedena sodna praksa pomembna, ker pokaže, kako hitro se lahko vprašanje, »kaj je primerna listina za vpis«, premakne z ravni dokazne vrednosti (status dediča) v pogoj priznanja in razglasitve izvršljivosti – in s tem v režim pravil Poglavja IV Priznanje, izvršljivost in izvrševanje odločb, ki je bil v Uredbi 650/2012 zamišljen za odločbe in ne za EPD.¹⁰⁸

Kadar pravo države članice registra, v katerega se vpisuje stvarna pravice, ne pozna stvarne pravice, predlagane za vpis po pravu, ki se uporabi za dedovanje, Uredba 650/2012 predvideva prilagoditev »neznanih« stvarnih pravic (31. člen). Za odločanje o prilagoditvi stvarne pravice, kadar se v postopku dedovanja uveljavlja stvarna pravica, ki je v Republiki Sloveniji ne poznamo, a jo predvideva pravo države, ki je po Uredbi 650/2012 pravo, uporabljeno za dedovanje, je krajevno pristojno okrajno sodišče, kjer leži predmet zapuščine oz. večina predmetov zapuščine, na katere se pravica nanaša (prvi odstavek 227.f člena ZD). Drugi odstavek 227.f. člena ZD izrecno določa, da je sklep o prilagoditvi stvarnih pravic, ki ga izda okrajno sodišče, skupaj EPD neposredna podlaga za vpis v zemljiško knjigo ali drugo ustrezno evidenco. S tem se zagotavlja vezanost zemljiškoknjižnega sodišča na odločitev nepravdnega sodišča o takšni prilagoditvi.

Sodišče EU je mehanizem prilagoditve stvarnih pravic v zadevi *Kubicka*¹⁰⁹ pojasnilo kot izraz razmejitve med *lex successionis* in *lex rei sitae*. Uredba 650/2012 ne more ustvariti nove stvarne pravice, ki je pravni red države registra ne pozna, lahko pa zahteva, da se učinek dednopravne pridobitve realizira z najbližje primerljivo stvarno pravico v pravnem redu države registra.

¹⁰⁸ Več o razlikovanju med priznanjem in izvršitvijo gl. Ekart in Rijavec v Repas in Rijavec (ur.), 2018, str. 248 in nasl.

¹⁰⁹ Podrobneje gl. Ivanc v Repas in Rijavec (ur.), 2018, str. 571–572.

5 Zaključek

Desetletje uporabe in sodne prakse potrjuje, da EPD deluje kot dokazni instrument, ki zmanjšuje stroške in negotovost v čezmejnih dednih postopkih, hkrati pa spoštuje *lex rei sitae* pri vpisih in njihovih učinkih. Sodišče EU je v zadevi *Registru centros VI* poudarilo, da zahteva, da je za namen zemljiškoknjižnega vpisa v državi članici registra premoženje v tujem EPD identificirano, ni v nasprotju z njegovim »effet utile«, temveč je njen praktični pogoj. Ključ do njegove »polne« uporabnosti je, da vsebina sledi namenu: kadar je cilj vpis v tuj register, naj bo premoženje v EPD natančno identificirano, s čimer se preprečijo zavrnitve ter pospešijo vpisi.

Slovenska zemljiškoknjižna praksa je poudarila, da če je cilj vpis lastninske pravice v slovensko zemljiško knjigo, mora biti povezava med upravičencem, pravico in konkretnim premoženjem razvidna v obsegu, ki omogoča izpolnitev identifikacijskih zahtev iz ZZK-1. Pri tem je posebej pomemben razvoj, ki ga je utrdilo Vrhovno sodišče v sklepu II Ips 14/2024: pogojev za vpis ne ureja Uredba 650/2012 (niti pravo države izvora), temveč pravo zadevne države, konkretno ZZK-1. Poudarilo je, da »izvršljivosti« ni dopustno razlagati kot pogoj vpisa v javni register; nemško skupno potrdilo o dedovanju praviloma ni izvršljiva odločba, zato zanj ni mogoče pridobiti potrdila o razglasitvi izvršljivosti in se eksekvturni režim iz 43. člena Uredbe 650/2012 ne sme uporabiti. Vprašanje »primerne listine za vpis« je treba reševati skozi kombinacijo avtomatskega priznanja učinkov tuje listine (39. člen Uredbe 650/2012, brez revision au fond) in nacionalnih vpisnih predpostavk, ob upoštevanju, da EPD ostaja posebna, z evropskim pravom opremljena listina za vpis (peti odstavek 69. člena Uredbe 650/2012).

Naslednji razvojni korak je digitalizacija, ki izhaja iz standardizacije obrazcev: elektronsko izpolnjevanje in izmenjava EPD ter varno elektronsko preverjanje overjenih kopij (npr. preko evropske e-identitete) bi EPD naredili hitrejši in cenejši.

Na ravni EU je pomembna Uredba (EU) 2023/2844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o digitalizaciji pravosodnega sodelovanja in dostopa do sodnega varstva v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ter o spremembi nekaterih aktov s področja pravosodnega sodelovanja¹¹⁰ (Uredba

¹¹⁰ UL L 2023/2844, 27. 12. 2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2844/o>.

2023/2844), ki vzpostavlja evropsko elektronsko dostopno točko na portalu e-Pravosodje in določa, da se lahko preko nje vodijo postopki priznanja, razglasitve izvršljivosti ali zavrnitve priznanja po Uredbi 650/2012 ter postopki izdaje, poprave in umika EPD. Poleg tega predvideva, da morajo pristojni organi sprejemati takšno elektronsko komunikacijo s fizičnimi osebami in vročanje pisanj preko dostopne točke (peti in šesti odstavek 4. člena Uredbe 2023/2844). Med organi različnih držav članic se obrazci in sporočila izmenjujejo prek decentraliziranega IT-sistema (prvi odstavek 3. člena Uredbe 2023/2844).

V literaturi¹¹¹ se že predlaga, da bi se e-kopije EPD lahko hranile in izkazovale v evropski »denarnici« (EUDI Wallet¹¹²) z možnostjo programskega določanja roka njihove veljavnosti in nadzorovane izdaje upravičenim naslovnikom. Tak pristop kaže, da standardizacija EPD naravno odpira možnosti za njegovo nadaljnjo digitalizacijo krepitve zaupanje in interoperabilnost v praksi.

Literatura

- Aras Kramar, S. (2020) Uredba (EU) št. 650/2012 o dedovanju s perspektive slovenskih in hrvaških notarjev. Notarski vestnik, 13, strani 80–92.
- Aras Kramar, S., Vučko, K. (2020) A Guide to the Implementation of the Succession Regulation (EU) No 650/2012, <https://www.notariesofeurope.eu/wp-content/uploads/2020/07/Guide-to-Succession-Regulation.pdf> (obiskano: 10. 3. 2026).
- Basedow, J., Bauer, C., Dutta, A. et al. (2010) Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition and Enforcement of Decisions and Authentic Instruments in Matters of Succession and the Creation of a European Certificate of Succession. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht (RabelsZ)*, 74(3), strani 522–720.
- Council and Commission (1999) Action Plan on How Best to Implement the Provisions of the Treaty of Amsterdam on an Area of Freedom, Security and Justice (Vienna Action Plan), OJ C 19, 23. 1. 1999.
- Council of the European Union (2001) Draft Programme of Measures for Implementation of the Principle of Mutual Recognition of Decisions in Civil and Commercial Matters, OJ C 12, 15. 1. 2001.
- Dolžan, J., Rudolf, C. (2017) Uredba o dedovanju v teoriji in praksi. *Pravosodni bilten*, 38(2), strani 35–64.
- Ekart, A., Rijavec, V. v Repas, M. in Rijavec, V. (ur.) (2018) Mednarodno zasebno pravo Evropske unije (Ljubljana: Uradni list RS).
- Erjavec, N. (2021) Praktične izkušnje s tujimi evropskimi potrdili o dedovanju pri vpisih lastninske pravice dedičev v slovensko zemljiško knjigo. *Pravosodni bilten*, 42(1), strani 189–202.

¹¹¹ Podrobneje gl. van Erp, Zimmermann, (2022), str. 267–276.

¹¹² Uredba 2024/1183 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o spremembi Uredbe (EU) št. 910/2014 v zvezi z vzpostavitvijo evropskega okvira za digitalno identiteto (UL L 2024/1183, 30. 4. 2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1183/o>) je pričela veljati 20. 5. 2024. Z njo se vzpostavlja evropski okvir za digitalno identiteto in denarnice.

- Erjavec, N. (2025) Uredba EU o dedovanju v uporabi. Podjetje in delo, 51(6–7), strani 1261–1272.
- European Commission (2005) Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final.
- European Commission (2009) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition and Enforcement of Decisions and Authentic Instruments in Matters of Succession and the Creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final.
- European Commission (2016) Answer to Parliamentary Question E-007641/2016 (ASW), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-007641-ASW_EN.html (obiskano: 4. 10. 2025).
- European Council (1999) Presidency Conclusions, Tampere European Council, 15–16. 10. 1999.
- European Council (2005) The Hague Programme: Strengthening Freedom, Security and Justice in the European Union, OJ C 53, 3. 3. 2005.
- Fötschl, A. (2010) The Relationship of the European Certificate of Succession to National Certificates. European Review of Private Law, 18(6), strani 1259–1271.
- Goossens, E. (2017) A Model for the Use of the European Certificate of Succession for Property Registration. European Review of Private Law, 25(3), strani 523–551.
- Ivanc, T., Kraljić, S. (2016) Evropsko potrdilo o dedovanju – ali je bila potrebna Evropska intervencija? Analiz Pravne fakultete Univerze v Zenici, 9(18), strani 249–272.
- Ivanc, T. v Čujović, M. in Kraljić, S. (ur.) (2025) Zakon o dedovanju s komentarjem (Maribor: Založba WD).
- Ivanc, T. v Repas, M. in Rijavec, V. (ur.) (2018) Mednarodno zasebno pravo Evropske unije (Ljubljana: Uradni list RS).
- Krūmiņš, T. (2019) Application of the EU Succession Regulation in practice: The case of Latvia and beyond. Journal of Private International Law, 15(2), strani 365–392.
- Lobach, Q. C., Rapp, T. (2019) EUFams II: Facilitating Cross-Border Family Life: Towards a Common European Understanding. An Empirical Study on European Family and Succession Law, https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51645/heiUP_OAPEN_EUFams_II_book.pdf?sequence=1&isAllowed=y (obiskano: 5. 3. 2026).
- Notaries of Europe (CNUE) (2023) Monitoring and Evaluating the Application of the Succession Regulation (EU) – Final Study (MAPE), <https://www.notariesofeurope.eu/wp-content/uploads/2023/09/MAPE-Successions-final-study.pdf> (obiskano: 10. 3. 2026).
- Pătrăuș, M., Ofriim, I. M. (2019) European Certificate of Succession. Agora International Journal of Juridical Sciences, 13(2), strani 78–88.
- Pazdan, M., Zachariasiewicz, M. (2020) Highlights and Pitfalls of the EU Succession Regulation. Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego, 26, strani 125–187.
- Rijavec, V. (2000) Urejanje dednih zadev – prenos pristojnosti na notarje. Pravna praksa, 19(13), priloga.
- Rijavec, V. (2016) Evropsko potrdilo o dedovanju. Podjetje in delo, 42(6–7), strani 1351–1364.
- Rijavec, V. (2020) Čezmejno dedovanje – glavni poudarki za odvetnike. Odvetnik, 97, strani 8–19.
- van Erp, S., Zimmermann, K. (2022) The EU Succession Certificate: From standardization to digitalization. ERA Forum, 23(2), strani 267–276.
- Zupančič, K., Žnidaršič Skubic, V. (2009) Dedno pravo (Ljubljana: Uradni list RS).

Summary

Marking a decade of practice under Regulation (EU) No 650/2012 (the Succession Regulation), this chapter reassesses the European Certificate of Succession (ECS/EPD) as the Regulation's practical centerpiece and asks what it actually delivers at the point where most frictions arise: the cross-border registration of succession-acquired rights *in rem*. The ECS is optional (Art. 62(2)) and is conceived primarily as a harmonised evidentiary instrument: it carries rebuttable presumptions as to the certified elements and reliance effects in favour of authorities and good-faith third parties (Art. 69), rather than operating as a coercive enforcement title. At the same time, the Regulation ring-fences national

registration autonomy: the nature of rights in rem and the formalities and effects of entries remain governed by the *lex rei sitae* (Art. 1(2)(k), (l)). The key practical question is therefore not whether the ECS »replaces« domestic registration law – it does not – but whether, and under what conditions, it is a sufficient and reliable documentary basis for land-register entries abroad.

The chapter clarifies the legal nature and effects of the ECS and the procedural workflow for issuing authorities, including the certificate's content requirements (Art. 68), certified copies and their time-limited validity (Art. 70). It then examines the developing CJEU guidance at the registration interface. In C-354/21, *R.J.R. v Registry centras VI* (9 March 2023), the Court confirmed that a Member State's land-registry authority may reject an application where the only supporting document is an ECS that fails to identify the immovable concerned. Read together with Article 68 (which contemplates listing rights/assets where relevant to the purpose of issue) and Article 69(5) (ECS as a valid document for recording, »without prejudice« to Article 1(2)(k),(l)), the judgment underscores a purpose-driven approach: while the content of the ECS may legitimately vary with the intended use, registration-oriented use requires that the certificate (or its accompanying documentation within the limits of *lex rei sitae*) contains the identifiers the receiving registry objectively needs. The piece also situates this holding within the broader EU case law on the institutional dimension of succession proceedings (notably *Oberle* and subsequent judgments on the notion of »court«), which delimit who may issue certificates and with what circulation effects.

The chapter likewise highlights the Slovenian regulatory scheme. Article 227.e of the Slovenian Inheritance Act (ZD) enables the use of a foreign ECS in domestic proceedings, including as a document capable of supporting registration, while the procedure, identifiers and other formal requirements of entry continue to be governed by the Land Register Act (ZZK-1) as *lex rei sitae*.

Finally, the chapter maps the links from digitalization to digitalization. Regulation (EU) 2023/2844 on the digitalization of judicial cooperation establishes an EU access point on the e-Justice Portal and a framework for electronic communication and the structured transmission of forms in specified Succession Regulation procedures, including ECS-related procedures (issue, rectification, amendment, withdrawal) and, where relevant, proceedings on recognition, enforceability and refusal of recognition. In parallel, the revised eIDAS framework and the forthcoming EU Digital Identity Wallet point to a plausible next step in which certified electronic copies of ECSs – and potentially a machine-readable property annex – could be presented and verified remotely with strong identity assurance, qualified electronic signatures and time-stamps, and integrity checks.

